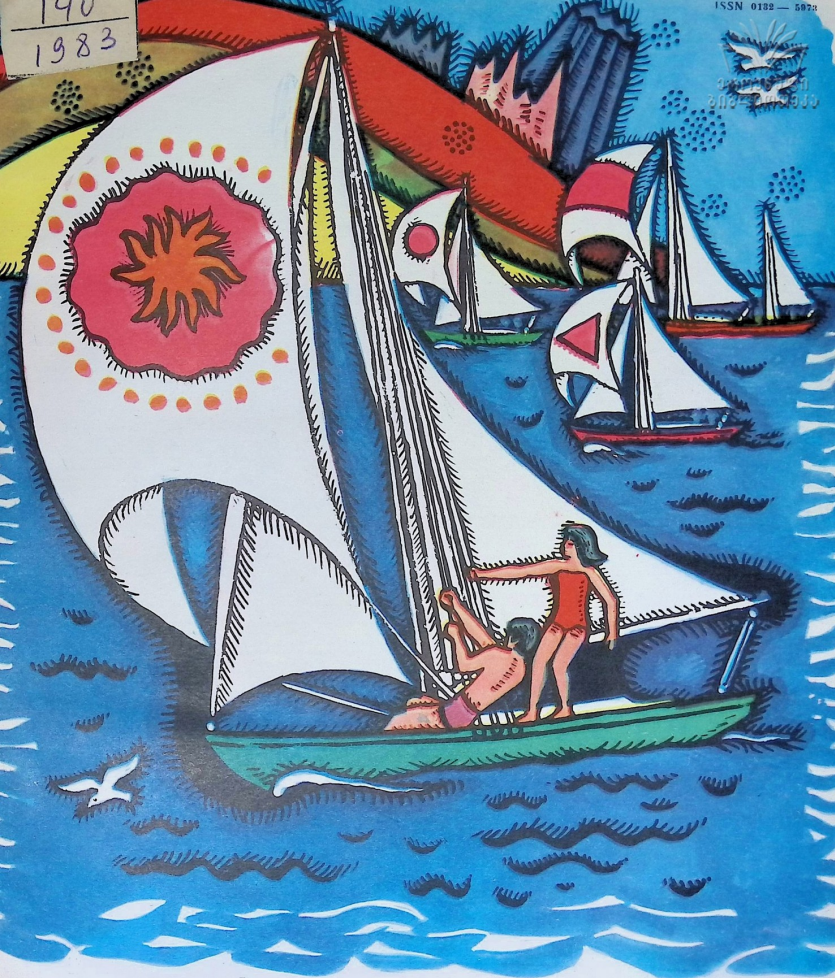

190
1983

ISSN 0182 - 5974
ՀԵՐԱՅԻՍՏԱՆԻ
ՊՐԻՆՏԻՆԻ

ՀՈՒՆԵՐՈՒ

7
1983

ზურაბ შოღინა კომპოზიტი და
ოპოზიტორები თხვი დაღვალ
მომართა მემორიალთან. ასევე
თამაზა ბერიტორიას, ევლიან
უპაიოლეს და ნარაშვას.

პეპელის ჩვენს სკოლაში კვლავ

ნაწი უაღვენიშვილი

უოველ დღით გურჯაანის რაიონის 1-ლი საშუალო სკოლის ეზოში გაკვეთილების დაწყებამდე მოსწავლეები დილოს გამამხნეველებს ვარჯიშს ასრულებენ. მაგრამ უფრო ადრე ბავშვების წინაშე ინფორმაციით გამოდის სკოლის დირექტორი ვლადიმერ დარჩიაშვილი, რომელიც მოზარდებს აცნობს წინა დღის შედეგებს, ფრიადოსანსა და დისციპლინირებულს შეაქვს, ხოლო ვინც არაღამაკმაყოფილებელი ნიშანი მიიღო ან დისციპლინა დაარღვია — საჯაროდ ტუქსავს.

— წარმოიდგინეთ, — გვესაუბრება პატივცემული ვლადიმერი, — რომ ასეთმა ფორმამ შედეგი გამოიღო, საგონივრებელ გაუმჯობესდა მდგომარეობა, როგორც სწავლის, ისე ყოფიერების მხრივ. არც ერთ მოსწავლეს არ სურს ტილ-ამხანაგებთან შერცხვეს და ცდილობს სწავლასა და შრომაში თავი გამოიჩინოს.

რათა მისი სახელი საუკეთესოთა შორის იყოს დასახელებული.

ჩვენს გარდა საუბარში მონაწილეობენ გურჯაანის რაიონის კომკავშირთა კომიტეტის მეორე მდივანი დალი შიშინაშვილი, პიონერბელმძღვანელი მარინე შანყულაშვილი და ოქტომბრელებთან მომუშავე რამდენიმე პიონერი.

მარინე შანყულაშვილი: სკოლის კონტინგენტი საკმაოდ დიდია, დღეს აქ 798 ბავშვი სწავლობს, აქედან 392 პიონერია, ხოლო 190 — ოქტომბრელი, სისხლსაცე სიცოცხლით ცხოვრობს და სწავლობს 13 პიონერული რაზმი. რაც კეთდება, კეთილსინდისიერად და გულდასმით კეთდება. ვცდილობთ, მოზარდებს ყარგ სწავლასთან ერთად ჩავენერჯით შრომის სიყვარული. თითოეულმა ბავშვმა ზუსტად უნდა იცოდეს თავისი საქმე, თავისი მოვალეობა და ეცადოს, პირნითადად შეასრულოს იგი.

თამარიკო ნიკოლაშვილი, VII

კლასის მოსწავლე: ჩვენი უპირველესი მოვალეობა ბეჭითი სწავლაა, ამიტომ ვცდილობთ არც ერთი ჩამორჩენილი არ იყოს ჩვენს გვერდით. თუ ეს პაიტი მოხდა, რომელიმე ძლიერი მოსწავლე სისტემატურად ამეცადინებს ოროსანს, კიდევ ნიშანი არ გაქოსწორდება და ჩამორჩენილი მოსწავლე დამოუკიდებლად არ დაქვცეს საგანს.

გოგა უანაშვილი, VII კლასის მოსწავლე: ჩვენ, ბიჭები, გმირობასა და ეპეაკობაზე ვოცნებობთ. ჩვენი ფიქრების განხორციელებად იქცა ნორჩ მფრინავთა ეკადრილია „კაბა-800“-ის ჩამოყალიბება, რომელიც სახელოვანი ქართველი მგრიანვის, საბჭოთა კავშირის გვირის — დავით გაბიძის სახელა ატარებს.

თამარ უანია, V კლასის მოსწავლე: ბევრი ქართველი მეომრის სიკოცხელ შეეწიარა დიდ სამამულო ომს, ბევრმა დედამ ჩაიცვა შავი, მრავალი მოხუცი დარჩა უმარჩენალოდ. თემურელები ასეთებს ყურადღებას არ აკლებენ, ზოგს დნგრეული ღობე აღუდგინეს, ზოგს ევენახა

დაუბარეს, ზოგს შეშა მოუმარაგეს...
 ოში დაღუპულ გმირთა მემორიალის მარადიულ ცეცხლთან საბატიო ყარაულში დგანან პიონერები...
 პატივს სცემენ მათ ხსოვნას, ასუფთავებენ შეშორილის ტერიტორიას, მიწას ბარავენ, აშენებენ ყვავილნარს, მშრულფელობას არ აკლებენ იქაურობას.

ინგა ბეთაშვილი, V კლასის მოსწავლე: ქვეყნის სასურსათო პროგრამის განხორციელებაში პიონერებსაც შეგვექვს წვლილი. როგორც კი გამოცხადდა ყარათიანთა ლაშქრობა „ხუთფურცელა“, მაშინვე ჩავეხვეთ თვითონ ოპერაციებში. შექმნილია შრომითი რაზმები, ვმუშაობთ კულტურისა და დისციპლინის პარკის აეთილომწიფი-გასუფთავებაზე. ვარგობებთ ქართსა და მიყუღატურას, ვიხალბებ დაზიანებულ სასკოლო ინვენტარს და ვცდილობთ, რომ არ დავჭვდამნიოთ, არ დავაქუტყუიანოთ დაფა თუ მერხი. ჩამბულნი ვართ „მზიურის“ მშენებლობაში, ვიცხავთ იმ ბავშვებს, ვინც არ უფრთხილდება პურს.

თითოეულ კლასს თავისი ასაკოლო

ლიდი ინგაბისთი ათვალინაბაზა
 ააზრფაბი მოსკოვში იმგორბარბა
 ბაბომბაზინლ საჩუბარბაზ.

ნაკვეთი აქვს, სადაც დათეილია ბოტანეული, დარგულია სხედსახეა ჭიშის ხეხილი.

გორა ყანჩაშვილი: ჩვენ მზაეა-ლი მეგობარი გეყავს ჩვენი სამშობლოს სხედსახეა კუთხეში, მათთან მიმოწერა გვაქვს გაჩაღებული. მოსკოვლმა პიონერებმა მზარბით და ამანათი გამომგეზუვენეს — მათი ხელით დამზადებული სითამაშოები და

ნაჭარბები. მოსკოველების თხოვნით ჩვენ მათ გავუგზავნეთ მასალბები საჭარბელოს შესახებ. განზრახული გვაქვს შემოდგომაზე მოვიწვიოთ სტუმრად. აქტიური მიმოწერა გვაქვს უკრაინელ მეგობრებთან, კონტაქტებს გამყარებთ ჩეხოსლოვაკიელ პიონერებთან, დიდი ინტერესით ვკითხულობთ მათ გამომზავნილ წერილებს.

ვ. დარჩიაშვილი: ვახანგრძლივებული ჯგუფის მოსწავლეთათვის ავადგეთ ბავდიონი, სადაც ბავშვებს შეუძლიათ გაერთონ. ითამაშონ ჭადრაკი, შაში. მოვაწყვეთ გეოგრაფიული მიუდანი, გავაშენებ ვარდების ხეივანი. ვანსაკუთრებულ ყურადღებას სკოლის ეზოს გალამაზებასა და გასუფთავებას იმიტომაც ვაქცევთ, რომ ზაფხულის პერიოდში აკოლის ბაზახე საქალაქო პიონერული ბანაკი ეწყობა.

მარინე შანუღლაშვილი: მოგვხსენ-

ონერებისა და კომპარტიული სითამაშოების გვიდა მოეწყობოთ ექსკურსიისა ქ. გეორგიევსკში.

დალი შიშინაშვილი: უნდა აღინიშნოს, რომ სკოლაში კარგად მუშაობს ქორეოგრაფიული, დრამატული, ქარგვისა და ქსოვის წრეები, სპორტული სექცია.

როცა საუბარო ოქტომბრებლბთან მუშაობას შეეხო, პიონერებს ერთბაშად გაუბრწყინდათ სახეები, ერთმანეთის აღარ აცლიდნენ ლაპარაკს.

გორა ყანჩაშვილი: პირველი ვაცნობის შემდგე პირველკლასელებს ოქტომბრლთა რიგებში ვიღებთ „ეარსკვლავებბად“. ვესაუბრებთ პროლეტარბატის ბელადის ვ. ი. ლენინის ცხოვრებაზე, ვუყვებიოთ, როგორ უყვარდა მის ბავშვები, როგორ ზრუნავდა მათზე. მესამეკლას-

ებათ, რომ ჩვენი კუთხე მდიდარია ისტორიული ძეგლებით, შესანიშნავი ბუნებით. ისტორიული ადგილების გაცნობის მიზნით ხშირად ვაწყობთ ექსკურსიებს. სულ ახლახან ბავშვებს ჯავათვალბერბინეთ თელავი, შუამბა, იყალითო, წინანდალი. ფართოდ აღწრფაბი გეორგიევსკის ტრაქტატის 200 წლისთავს. თითოეულ კლასს შედგენილი აქვს ალბომი, ჩავატარეთ ლენინსძიება — „მეგობრობა წინაბრებმა გვიანდერბქს“, მოწინავე პი-

ელებს კი ვაცნობთ პიონერთა ორგანიზაციის ისტორიას, გმირ პიონერთა ცხოვრებას, ვამზადებთ პიონერთა რიგებში შესასვლლად.

ბევრმა ჩვენმა თანამემამულემ შესწირა სიცოცხლე ჩვენს ბედნიერებას და მათი დავიწყება არ შეიძლება. ამიტომ ნორჩები ხშირად მივცყავს გმირთა საფლავებბთან, ვაწყობთ სახეიმო შეკრებებს და ვიღებთ პიონერთა რიგებში. პატარები განსაკუთრებული სითბოთი და რულუნებბით

კომუნარი 1982 წლის 19 ივლისი

საქართველოს კავშირის
 კ. ი. ლენინის სახელობის
 კომუნარბი რედაქციის
 კრეატიული საბარბო
 კრეატიული საბარბო
 საკავშირბო ბაზარბო

კომუნარი

1982 წლის 19 ივლისი

საქართველოს კავშირის

უკლიან საფლავებს, ყვავილებით ამკობენ მათ.

ინგა ბეჟაშვილი: რა ამადღევებულა და დაუფიწყებია პირველი შეხვედრა მასწავლებელთან, სკოლისათვის, ანანთან! ამ წმინდა ყალიბდება მოზარდში მოსწავლისათვის აუცილებელი თვისებები: ორგანიზებულიობა, დისციპლინა, ცოდნის წყურბოლი, წესრიგება, მეგობარ-ამხანაგების პატივისცემა და სიყვარული. თითოეულ კლასში გამოყოფილია მოსწავლის დღის რეჟიმი და ჩვენი პიონერები, ვამოწმებთ, თუ როგორ იცავენ პატარები ამ განწყესს, ვეხმარებიან თავისუფალი დროის გონივრულ გამოყენებაში.

ბავშვმა ადრედაწვე უნდა იცოდეს წიგნის ფასი, წიგნი ხომ მისი მეგობარია და მრჩეველია, ამიტომ ნორჩებს ვასწავლით წიგნის მოვლასა და პატრონობას, კლასს თავისი ბიბლიოთეკა აქვს და პატარები თვალისწინებით უფრთხილდებიან საყვარელ წიგნებს, სიცოცხლეს უხანგრძლივებენ მათ.

თამარ უჯანია: ყოველთვის ვცდილობთ, რომ ოქტომბრელები უმთავრესყოფილად არ დარჩნენ, ზარის დარეკვისთანავე მივეშურებით მთავრებს და, უნდა ნახოთ, როგორი სახეგაბრწყინებულნი გვხვდებიან.

ოქტომბრელებთან მუშაობის თითქმის ყველა წამოწყების ინიციატორი გოჩა უანჩაშვილია, იგი დიდი პასუხისმგებლობითა და ერთვლებით ეკიდება საქმეს და, რაც მთავარია, გამოირჩევა ბავშვებისადმი უსაზღვრო სიყვარულით.

რადღენ სასიხარულოა, როცა საკუთარი ნახელავი მშობლის, მასწავლებლისა და უფროსი მეგობრის მოწონებას დაიმსახურებს. როგორ გაიხარეს პატარებმა, როცა სახალწლოდ საშუალება მიეცეთ თვითონ დაემზადებინათ ნაძვის ხის სათამაშოები და საჩუქრები.

მარიანე შანულაშვილი: პატარებს ძალიან უყვართ ზღაპრები. ჩვენი პიონერები ხშირად უქითხავენ უცხოურად ზღაპრებს და მერე უკვლანი ერთად მსჯელობენ წაკითხულზე. ეწყობა კონკურსები — ვინ უფრო

უკეთ მოყვება ამა თუ იმ ნაწარმოების შინაარსს. ოქტომბრელებს იზიდავს ცოცხალი ბუნება, უყვართ ყვავილები. როცა სკოლამ საუკეთესო ცოცხალი კუთხის კონკურსი გამოაცხადა, ყველა მოსწავლემ ერთსულოვნად გადაწყვიტა მასში მონაწილეობა. უნდა გენახათ, როგორი სივარჯიშით, მონდომებით და, რაც მთავარია, გემოვნებით ასრულებდნენ დავალებას. შემოწმება როცა დაიწყო, მხოლოდ და მხოლოდ იტაცების შეძახილი თუ მიიღია. იმდენად ლამაზი ნამუშევრები წარმოადგინეს ბავშვებმა, რომ დირექციამ ერთსულოვნად დაუწერა ყველას ფრიადი.

ინგა ბეჟაშვილი: ჩვენი დედებისათვის რომ გვესიამოვნებინა, დიდი ენთუზიაზმით შევეუდღებთ მმარტისადმი მიძღვნილი ღონისძიების მიმზადებას, რომელსაც „დედაც, სიცოცხლის დილო საწყისო“ დავარჩევთ. პატარებმა თვითონ ვაფორმეს მოაწყვეტი ბარათები და დაუგზავნეს დედებსა და მასწავლებლებს, მიართვეს იები და ენძელები.

მარიანე შანულაშვილი: ჭეშმარიტად კარვ ტრადიციას ჩაყვება სასულძველი ახლახან — ნათესა-

ვებრია და ახლობლებია ხსოვნის ერთადღეს. სწორედ ამ დღეს მიუძღვნა დიდი ღონისძიება ოქტომბრე კომპოზიცია, შემდეგ კი ოქტომბრელები გარდაცვლილი მასწავლებლის საფლავთან შეიკრიბნენ, დაუჩრგეს ყვავილები.

თამარიკო ნიკოლაშვილი: ჩვენს პატარებს ეგებარებთ არსებული ნების დაუფლებამში, გახანგრძლივებული ჭფუდის მოსწავლეებს კი — საშინაო დავალებების შესრულებამში; ერთად ვალავებთ საკლასო ოთახს. ოქტომბრელებს პიონერულ სიმღერებს ვასწავლით. ვანაპუთრებით კარგად ეხერხება ეს თამარ უჯანიას, რომელიც თავადაც მშვენივრად მღერის. შრომის გაკვეთილზე გოგონები ქსოვენ, თოჯინებისათვის კაბებს კერავენ, პატარობიდანვე ეჩვევიან სიფაქიზეს, სისულთავეს. ლენინურ შვაბათობაზე ისინი საკუთარი ხელით შეკერილ წინასწარებსა და თავსაფრებში გამოიყობილი გამოცხადდნენ, თვალს უხაროდა, ისე ლამაზად და კოჰწიად გამოიყურებოდნენ.

გოჩა უანჩაშვილი: ძალიან უყვართ ჩვენს უმცროს მეგობრებს ხატვა. ამიტომ ხშირად ვაწყობთ კონკურსს ასფალტზე ხატვაში, ვფორმებინებთ სტენდებს, ვეხმარებთ გამოფენების მოწყობაში, სადაც მათი ნახელავია წარმოდგენილი.

ბევრი ოქტომბრელი გამოირჩევა კარგი სწავლითა და ყოფაქცევით, შრომისმოყვარეობითა და საქმის ერთვლებით, მაგრამ საუკეთესოთა შორის მინდა ადვანახლო გია სტენენაძე, ნატო ზარინაძე, ნათია ძველიშვილი, ზვიად ბერიძიშვილი, ნათია ქადაგიშვილი.

მართლაც აღატამაჟი მოზიანან ნორჩიანი იმინ მოჟოთილი ცოცხალი კუთხი.

ის, რაზეც ვიამებთ, მხოლოდ ნაწილია იმ მუშაობისა, რასაც გურჯანიანს პირველი საშუალო სკოლის მონერული რაზმეული ეწვევა.

გვეგვრა, რომ ისინი კვლავაც იტყვიან თავიანთ სიტყვას, ისწავლიან და იზრომებენ ჩვენი ქვეყნის საკეთილდღეოდ, მშობლებისა და სკოლის გასახარად.

თ. აბაგალიის ფოტო

ვიგრძნობ, რომ გწითლდებოდი. სახე და ყურები წაშო-
მიხურდა.

— კარგად. შენა, ნიკ?

ყოველთვის, როცა ქეთი ჩემს სახელს წარმოთქვამდა,
გული უცნაურად მომეწურებოდა ხოლმე. ჩემდამიწაზე
ქეთის გარდა ალბათ არავის შეეძლო ჩემი სახელის
ასე წარმოთქმა. როცა ის ამბობდა: „ნიკი“, საოცრად მი-
ყვარდა და პატივს ვცემდი საკუთარ სახელს. თან უკუ-
ველად შემეფიქრებოდა გული. ახლაც ასე დამე-
მართა.

— იცი, ნიკ, როგორ მომენატრა სკოლა? ვერ წარმოი-
დგენ. ერთი სული მქონდა, როდის გაიცოდიდა ეს დღე-
ეი. შენ არ მოგენატრა აქაურობა, ნიკ?

მე არაფერი მითქვამს. მარალი არ იქნებოდა მეთ-
ქვა, მომენატრა-მეთქი. წელს რატომღაც სულ არ მომ-
ნატრებია სკოლა.

დაბლა, ეტყობოდა, სახეიმო შეხვედრა დამთავრდა,
ჯერ სუსტი ხმაური გაისმა, წამივ და იგი გრიგალი-
ვით მოგვაწყდა... მე კი ის დღე გამახსენდა...

ის დღე — გასული წლის 14 ოქტომბერი — ოთხშაბათი
იყო, რატომღაც ისე დამამახსოვრდა, თითქოს გუშინ
მომხდარიყო ყველაფერი. იგი ზარის დარეკვამდე რა-
მდენიმე წუთით ადრე შემოვიდა კლასში. აგუგავებულ
ოთახში თითქოს ალაღმა ჩამოქრულიყო, ერთხაშად სი-
ჩუმე ჩამოვარდა. ოცდაშვიდი წვეცილი თვალი ცნობი-
მოსყვარებოთ მისჩერებოდა მას. დაწვები უღვივოდა,
ტუნჩების ირგვლივ კი კომშისფერი ეღო.

— ვაშრობოთ. სად შეიცვლება დაჯჯდე? — ხმა ოდ-
ნე უმართლბა. ხუმრობა ხომ არ იყო, ამდენი თვალი
მისჩერებოდა ინტერესით.

— მობრძანდით, მზად ვარ ჩემი მერხით გემსასუ-
როთ! — ნოდარ დღეუბაქმე ნაბიჯი გვერდზე გადადგა,
მარცხენა ხელი მკერდზე მიიღო არტისტულად, მარჯ-
ვენა თავისი მერხისკენ გაიშვირა და თავი ოდნავ დახარა.
— გხოლოდ, მამაშუად!

მან ის შეხება ნოდარს, ბიჭები აფხუკუნდნენ.

— ჩემთან დაჯექი! — პირველი რიგის მეორე მერხი-
დან წამოიღა ნათია ნაჭყვიბია და მუდარით დაუმტატა: —
მარტო ვზივარ.

ნათია შარმანაც მარტო იჯდა. დამრიგებელმა მასთან
ჯერ ეთერი დასვა, მაგრამ ერთი გაკვეთილის შემდეგ
იგი ისევე თავის მერხს დაუბრუნდა. მეორე დღეს ციურ-
ის უთხრა, შენ დაჯექიო, მაგრამ ვერც ის შეეღია თა-
ვის ძველ ადგილს.

ერთი სიტყვით, ნათიასთან დაჯდომა არავის უნ-
დოდა, იქნებ იმიტომ, რომ მთელ კლასში მხოლოდ ნა-
თია დღეობდა უფორმოდ და უხაფთოდ. მუდამ მოუწეს-
რიგებელი იყო. ყველას ეცოდებოდა, მაგრამ ზედ არა-
ვინ ყვებოდა. ის კი არა და, ხშირად გვერდსაც აგუ-
დიდობდა ხოლმე, როცა კინოში, დაბადების დღეზე ან სა-
დღე მივდიოდით. თვითონაც არ იწყებდა ჩვენსა. ისედაც
იცოდა, შინიდან არ გამოუშვებდნენ. ნათიას ერთი ავი

დენინაცვალე ჰყავდა, იგი როსტომიდან თუ სარტოვი-
დან ჩამოყვანა ნათიას მამას. ხელოსანი კაცი იყო და
ხშირად დადიოდა რუსეთში სამუშაოდ. როგორც მასწავ-
ლებლებისაგან მსმენია, ნათია ნიჭიერი ბიჭი გაკვეთი-
ლებს მუდამ უყრადღებოთ უსმენდა. სკოლაში არასდეს ის-
წავლის, თორემ სახლში დედინაცვალე წიგნს არ აკა-
რებსო, — ამბობდნენ. ისე კი სამიანებზე წწავლობდა. ნა-
თიას კარის მეზობელი, ჩვენი გურამი ამბობდა, ის ალ-
ქაჯი დედაკაცი ხშირად თვრება და ნათიას უმოწყალოდ
სცემსო.

აქვე ისიც უნდა გითხრაო, რომ ნათიასაგან დედინა-
ცვალზე ძვირი არასოდეს მსმენია. თითქოს განგებ, ხში-
რად ხმამაღლა ამბობდა: დედაჩემმა ეს მითხრა, დედა-
ჩემმა ეს მომცაო და ყოველთვის „დედაჩემს“ განსაკუ-
თრებით უსჯავდა ხაზს.

ნათია ფეხზე იდგა და ისეთი თვალებით შესცქეროდა
ახალ მოწაფეს, რომ გავივიტყვ: ახლა ეს რომ ამასთან
არ დაჯდეს, ამ უბედურს გული გაუსკდება-მეთქი. ის კი,
თითქოს გადაწყვეტილებას იღებო, რამდენიმე წამს
ისევე ისე იდგა კართან, მაღალი, წელწერილი, პერს-
ვანი, ლოყებშეფაკლული, შავ წამწამებ ქვეშ მოციმცი-
მე თვალებით. მევე თამამად წამოვიდა და ნათიასთან
დაჯდა.

საქმე გაუჩნდათ კლასის ჭორიკანებს.

ერთი გაკვეთილის მევე მთელმა კლასმა იცოდა, რომ
ის თბილისიდან იყო, მამამისი აბესალომ წერეთელი
ჩვენი რაიონის მილიციის უფროსად დაენიშნათ, ცოლი
და თავისი ერთადერთი შვილი თან ჩამოყვანა.

ჩვეყვალსელ ბიჭებს ქეთი მოეწონათ. სამაგიეროდ,
ერთხანობა, გოგონებმა შეიძულეს. მეტწიარას და უკა-
რების ეძახდნენ. ნათიას გარდა არავისთან მეგობრობ-
და. ნათია კი თვალსა და ხელს შუა მივიცვალა. თმა კო-
ხტად დაიყენა, კლასში მოსწავლის ფორმით დაიწყო
სიარული. ახალი ფეხსაცმელებიც გაუჩნდა. ხოლო ნოე-
მბრის დღესასწაულების შემდეგ მშვენიერი ცისფერი
ჰაქიტო გვეხალა.

კლასში ამავე ხმამაღლა არავის ლაპარაკობდა, მაგ-
რამ ყველამ იცოდა, ეს სიკეთე ქეთისგან მოდიოდა. ამი-
ტომ ამას ისე მივეჩვიეთ, რომ დეკემბრის ერთ მშვე-
ნიერ დღეს, კოხტად მორგებულ სადა, ლამაზ პალტოში
ნათიას გამოესადება არავის გაგვეკვირვებია. მევე ისიც
ითქვა, რომ დედინაცვალი უკვე ნათიას უბატონოდ ხმას
დეს სცემსო. ერთ დღეს ის ქალი მილიციის უფროსს
დაუბარებია და უთქვამს: არსად მუშაობ და რა საქმესაც
წევიტ, ვიციო, მაგრამ თვალს ვსუჯავო, რადგან პავლე-
ბის დღეა ხარ, მაგრამ თუ გავიგო, რომ იმ გოგოს სცემ
და წიგნის კითხვის საშუალებას არ აძლევ, იცოდა, არა-
ფერი გიმშველსო.

კიდევ ერთი დიდი ცვლილება მოხდა ნათიამ. ჯერ
იყო დღე, პირველმა ალგებრის მასწავლებელმა დაუწერა
ოთხიანი. იმ დღეს ეს შემთხვევა ამაღ ჩავთვალეთ.
მაგრამ მეორე დღეს, როცა ნათიამ ოთხ საგანში ზედი-
ზედ მიიღო ოთხიანი, გავოცდით — ეს უკვე აღარ ჰკავდა
შემთხვევითობას.

მესამე დღეს კი საოცარი სცენის მოწმენი გავხდით. ისტორიის გაკვეთილზე მასწავლებელმა ნათია გაიძახა. ნათია იდგა რუკისთან და ისე ყვებოდა გაკვეთილს, რომ მთელი კლასი გასუსული უსმენდა. გულზე ხელვებდაჭ-
დობილ მასწავლებელს სახე უბრწყინავდა და მოწონე-

ბის ნიშნად თავს უქნევდა. ნათიამ თხრობა დაამთავრა და ერთბაშად სირუმე ჩამოვარდა.

— ყოჩაღ, ნათია, ყოჩაღ! ფრიადი! — საზეიმოდ გამოცხადა მასწავლებელმა, ხელში კალამი აიღრ და ჯერ ნალს ჩააქვერდა. ნათია, თითქოს ყურებს არ უჯერებ-სო, მასწავლებლის ხელებს გაოგნებული მისჩერებოდა. როცა მასწავლებელმა ხელის ერთი მოსმით ვურნალში ფრიადი ჩაწერა, სირბილით წამოვიდა, რუკის საწვენე-ბელი ჯონი მაგიდაზე დააგდო. ქეთისთან მიიჭრა, გა-დაეხვია და ხმამაღლა აქვითინდა, მერე ოთხიდან გავა-რდა.

საოცარ სირუმეში კლასი ქეთის მიაჩრდა. ის იჯდა წელგამართული, ლოყებბაღწილი და საკუთარ თითებს დასცქეროდა. უცებ მის თვალებს ცრემლები მოსწყდა და ხელის ზურგზე დაეცა.

ამ ამბავმა ყველას ავიჩყუა გული.

— ყოჩაღ, ქეთევან, მაღლობელი ვარ შენი. ამას ჰქვია მეგობრობა! — ლამის მასწავლებელსაც შეეპარა ხმაში ცრემლი.

მას მერე ნათია კვლავი ედგა სკოლის საუკეთესო მო-სწავლებლს. იმ დღიდან არავის წამოსცდენია ქეთიზე, მე-ტიჩარა და უკარბებოა. ქეთის დამსახურებბა ისიც, რომ ინგლისურის ისეთი მოძულე, როგორც გურამ დარჩია იყო, ახლა „მოსკაუ ნიუსს“ კითხულობს. ერთ დღეს, რო-ცა ინგლისური ენის მასწავლებელმა გურამს უკვე მესა-მედ დაუწერა ორიანი და „დააიმედა“, თუ ასე გააგრძე-ლებ, გარანტიას გაძლევ, სკოლას ვერ დაამთავრებო. გუნებაამეგვებულ გურამს ქეთიმ უთხრა:

— გინდა, ერთად ვიმეცადინოთ ინგლისურში?
გურამმა გულგრილად შეხედა და ხელი ჩაიჭინა:
— ტყუილია, მაინც არაფერი გამომივა!
— გამოვივა. აი, ნახავ, გამოვივა. დღეს ექვს საათზე მოდი ჩემთან და ვცადოთ!

გურამმა მხრები აიჩჩა და მერე მოწყალედ დაუმატა:
— კარგი, მოვალ!
— შევთანხმდით, ექვს საათზე გელოდები!
რატომღაც საოცრად შემშურდა გურამის. მის ადგი-ლზე ნეტავ მე ვიყო-მეთქი — ვინატრე.

უნდა გამოვტყფე, რომ ქეთიმ ჰპირებლად სადარდე-ბელი გამიჩინა. თუ ადრე ჩემი ნიშნები კლასის ცოდნის შედარებითი საზომი იყო, ახლა ჩემს ხუთიანებს წყალი შეუდგათ. სად ჩემი ფრიადები და სად მისი. ქეთევანი ამკარად მჯობნიდა. ჩემი გვარის გასწვრივ ოთხიანები გაჩნდა; ამის გამოსწორებას თითქმის ერთი სემესტრი მოევნიდი...

კლასმა შეუმჩნევლად შეიყვარა იგი. ახლა არავინ უძ-ებდა მის საქციელში მოჩვენებით სიკეთეს. თვითონ კლასი მიუახლოვდა მას და შეითვისა...

სკოლიდან მომავალმა შორიდანვე შევნიშნე ჩვენი ეზოს კარებთან მდგომი „გაზიკი“. ემამა მოსულა“, — გა-ვიფიქრე და ნაბიჯს მოვუჩქარე. მამჩრემი დაფნისა და

ციტრუსების მეურნეობის დირექტორია. მეურნეობა აქედან 15 კილომეტრზეა და მამა ხშირად შინ სადილობს.

ჭიშკარს მიუხალოვდი. მამამ კიბე ჩამოიარა და მანქანისკენ წამოვიდა. ამ დროს ჩვენს გვერდით, მეზობლის ჭიშკართან თეთრი „ვოლგა“ - გაზ-24 გაჩერდა. ჯამლეთ ძია მოვიდა სახლში. იგი რაიონში ჩაის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი მეურნეობის აგრონომია. ადრე მეზობელ რაიონში მუშაობდა მეურნეობის დირექტორის მოადგილედ. ამბობდნენ, იქ რაღაც საქმეები გაუფუჭდა, მაგრამ მაინც მოახერხა მშობალზე გამოსვლა და იმ მეურნეობიდან აქ აგრონომად გადმოიყვანესო. ჯამლეთ ძიამ და მამაჩემმა სკოლაც და ინსტიტუტიც ერთად დაამთავრეს, მაგრამ მაინც ვერ იტყოდი, მეგობრები არიანო.

ჯამლეთ ძია მანქანიდან გადმოვიდა და მამაჩემისკენ წამოვიდა. ერთმანეთს ხელი ჩამოართვეს. ამ დროს მეც მივიდი. მივიხალბე.

- ნიკას გაუმარჯოს! - ხელი ჩამომართვა ჯამლეთ ძიამ. - რამსიმალღე გახდა ეს მაიმუნი!

- როგორა გაქვს საქმე? - ჰკითხა მამაჩემმა. რა თქმა უნდა, ჩაის კრეფას გულისხმობდა. კრეფის სეზონი მთავრდებოდა და მთელი რაიონის უპირველესი საზრუნავი ეს იყო.

- ძალიან გვიჭირს. დღეს ალექსანდრ მინაევჩის ჭირი მოგჭამე (ალექსანდრ მინაევჩი ჩვენი რაიონის მდივანია) და, როგორც იქნა დაგითანხმე - 300 მოსწავლე მომცა თხუთმეტი დღით. მე თუ არ მივსდები, ჩემი დირექტორის იმედზე მტერი დარჩა. ეს სეზონი რომ ჩამათავებინა, მერი არაფერი მინდა, იმ დღესვე დავეყრ განცხადებას და წამოვივალ, რაღაცას ვიშოვი აქ. აღარ შემიძლია, გავთავდი კაცი!

- რას იზამ, ჯამლეთ, ისეთი პროფესია გვაქვს, სხვანაირად არაფერი გამოგვივა, - დაამშვიდა მამაჩემმა.

- ჯამლეთ ძია, ჩვენი სკოლაც ხომ არ მიჰყავთ საბუშაოდ? - ვიკითხე მე.

- სწორედ შენი სკოლის იმედი მაქვს, ნიკა!

- რომელი კლასები მიჰყავთ?

- მევივდი, მერვე და მეცხრე. ალექსანდრ მინაევჩი მათეზე ვერაფრით ვერ დავთანხმე. დამამთავრებელია, მათთვის ახლა ერთი საათიც კი მნიშვნელოვანიაო.

- როდიდან წაგვიყვანენ?

- ხვალიდან. გადადების დროა? ცეცხლი გვიკიდია!

- რაო, ხომ არ გეწყინა? - გაიღიმა მამაჩემმა. - თხუთმეტი დღე თქვენთვის არაფერია, საქმეს კი დიდად წაადგება.

მამაჩემი წავიდა. ჯამლეთ ძია თავის სახლში შევიდა.

შინ შევიბრინე, ჩანთა ჩემს ოთახში დავაგდე და ისევ გამოვვარდი. კიბეზე დედა შემომხვდა.

- ბიძინასთან მივდივარ, ახლავე მოვალ.

- ბიძინა სკოლაში არ იყო?

- კი. მაგრამ საქმე მაქვს.

- ასეთი სასწრაფო რა საქმე გამოგიჩნდა, ისაიღე და მერე წადი.

- სკოლაში ვისადილე. ხვალიდან თხუთმეტი დღისა სამუშაოდ მივდივარ ჯამლეთ ძიას მეურნეობაში. ახლა მიხსნა.

კიბეზე სირბილით დავეშვი. ბიძინა ჩემს პარალელურ ქუჩაზე ცხოვრობს.

- ბიძინა, ჰუ, ბიძინა! - ბიძინას ჭიშკარს მივაღექი და, გაგისარიათ, ხმას თავისუფლება მივეცი.

- რა დამდურღულივით ღრიალებ, რა მოხდა?! - ბოსტნიდან ბიძინას უმცროსი დის, ნანას ხმა მომესმა, მერე თვითონაც გამოჩნდა. ცისფერი ჩითის ბუნჩულა წიწილებით მოხატული უსახლეობო კაბა ეცვა.

- ნანა, შეჩერდი, ჩრდილიდან ნუ გამოხვალ, მზემ არ დაჰკრას წიწილები!

ნანა წაიშო მართლაც შეყვენდა, უცებ ვერ მისვდა, რაზე ველაპარაკებოდი. მერე წარბები შეიკრა:

- ამისთვის ღრიალებდი?

- როგორ გეკადრება, სერიოზული საქმე მაქვს შენს ძმასთან.

ბიძინა აივანზე გადმოდგა, პერანგს იცვამდა.

- ამოდი!

- უკანასკნელ ცნობებს თუ მოუსმინე რადიოში?

- როდის?

- ახლა, კაცო.

- რა დროს უკანასკნელი ცნობებია, სამი საათია.

- ვიცოდი, რომ არ მოუსმენდი. ახალი ამბების სპეციალური გამოშვება იყო - ხვალიდან თხუთმეტი დღით ჩაის საკრეფად მივდივარ მეურნეობაში...

- აა!

როგორც იქნა, დამთავრდა კინოსურათი. შუქი ან-
თო, ახმაურდა დარბაზი. ხალხი ჟრიაბულით გამოვივნა
გარეთ.

მთავარიანი, თბილი, საოცრად წყნარი ღამე გრძელდება
სასიამოვნოდ ამრიალებდა ვამპირულ ფოთლებს.

— ბავშვებო, ცოტა ხომ არ გავისეირნოთ? — წინადა-
დება წამოაყენა ქეთევანმა.

— გავისეირნოთ, გავისეირნოთ! — ერთბაშად გადაწყვიტა და ნაზდიანი გუშაგებივით ჩამწყრივებული კედრების სტეივანს ხმაურით გაუყენენ.

მე არ გაგანძრეულვარ.

— შენ, რა, არ მოდიხარ?! — ქეთი ჩემკენ შემობრუნდა და წინ დამიდგა.

— მეგზობა! — ისე ვთქვი, თითქოს საშინლად დაღლილი ვყოფილიყავი. სინამდვილეში, მეზარებოდა კი არა, ისეთი ღამე იყო, შემძღლო სულაც არ დამეძინა.

— შენ თუ არ წამოხვალ, მეც არ წავალ! — ჭირვეულად მიიხარა, პასუხს არც კი დაუცხადა, ხელმკლავი გამიკეთა და ჟრიაბულით მიმავალ თანაკლასელებს მივყვივით. ისევ ვიგრძენი გაზაფხულის ყვავილების სურნელი და პაერი ღრმად შევისუნთქე.

წინ სიმღერა წამოიწყეს. რატომღაც არ მესიამოვნა. თითქოს რაღაცენირად შემეცოდა ღამე. მის ნებებერ, ჩაყურსულ სიწყნარეს სულ არ უხდებოდა ეს სიმღერა. ასეთ დამებს მხოლოდ ჩუარულით უნდა ილაპარაკო ან სულაც არაფერი თქვა, გაიღურსო და უსმინო სიჩუმეს...

მივიღიღით და ამისთანა რამეებს ვფიქრობდი.

უცბა ქეთიმ მკლავი განითვისოვლდა და გაჩერდა.

— თუ არ გსიამოვნებს ჩემთან, დაგებრუნდეთ! — ჩემთანს“ განსაკუთრებით გაუსვა ხაზი. სამაში წყენა დაეტყო.

— ეგ რამ გაფიქრებინა?!

— რა ვიცი, აბა, რას ჩამოგმივია ცხვირი?

— ნახე, როგორი ღამეა, ქეთი, არ მოგწონს? — ვთქვი მე.

ქეთიმ, როგორც მომეჩვენა, წამით უნდაობლად შემომხედა. მერე სივრცეს მიაყურადა.

— მართლაც დიდებული ღამეა! — ხმა დაუტკმა. — შეხედე, შესედე, ნიკ, რამდენი ვარსკვლავია! — თავი უკან გადაიღო და სახე ცას მიაპყრო. — ამბობენ, ყოველ ადამიანს თავისი ბედის ვარსკვლავი აქვსო, ნეტავ როგორია ამათში ჩემი და შენი?

სამყაროს მირიადი თვალა უდრტვინველად აფახულდება წამიწამებს.

— ღმერთმა უწყის. საერთოდ, ამაზე არც მიფიქრია.

— მე კი ბევრს ვფიქრობ.

— რატომ?

მხრები აიჩქინა.

— არ ვიცი, როგორ ვითხრა, — თქვა და მოვიცავე თვალები მომანათა, უცბა მკლავები ვაშლა, ვადიკისკისა და მზრიალასავით დატრიალდა. ასე ტრიალებდა ერთ ხანს. თან იხახვდა: ნახე, მთვარე და ვარსკვლავებიც მეცავებიანო...

მეორე დღეს ოთხი ავტობუსი დაადგა მეურნეობის გზას. მეურნეობა დაბიდან საცამოდ შორს იყო. ჩვენი ავტობუსი პირველი მიდიოდა. ხვნევით მიუყვებოდა მოკირწყვლულ, ოღრწორო ალმარის. ლევანი გიტარაზე უკრავდა. მერე სიმღერა წამოიწყო. მაშინვე სხვებიც აყვინენ. ცოტაც და მთელი ავტობუსი ამღერდა. მღეროდნენ ხალხურ სიმღერებს, საექსტრადოს, შირიებს, ერთი სიტყვით, ჯოჯოხეთურ ხმაურს ლამის ავტობუსის ჰერი აეხადა.

იმ დღეს სამუშაოდ არ გავსულვართ — საერთო საცხოვრებელში დაბინავება-დალაგებას მოვუწიეთ. როცა საქმეს მოვრჩით, ვიღაცამ თქვა, აქვე ტბა ყოფილა და საბანაოდ წავიდეთო.

ტბაზე იქპური ბიჭები წავყვეყენენ. იქვე მეურნეობის ცენტრიდან რაღაც ერთ კილომეტრზე იყო, ირგვლივ გადაშლილი დაბლობის შუაგულში, თითქოს საგანგებოდო, მაღალი, კონუსივით მთა წამომართულიყო. მის კალთებს დაფნის, ლეღვის და ბროწეულის ხშირი ტყე შეჰფენოდა. მხოლოდ აქა-იქ მოჩანდა თავქოჩორა, მხრებავალილი მუსისა და რცხილის ხეები.

გზიდან საცალფეხო ბილიკზე გავუსვით, მთის წვერზე ავედი და თვალწინ საოცარი სანახაობა გადაგვეშალა: ჩაის პლანტაციები რძისფერ ბურუსს ერწყმოდნენ, შორს კი მოჩანდა მოლივლივე ზღვა, ფოთის ნავსადგური და თეთრი გემები. აქვე, ჩვენს ქვემოთ, „ძაბორის“ ძირში უზარმაზარი ფირუზის თვალივით იჯდა ლავვარდისფერი ტბა.

ტბიდან მობრუნებულებმა მე-მბ-ს ფეხბურთი ვეთამაშეთ. ნავსამშენებს მეურნეობის კლუბში შევედით კინოსურათის საყურებლად. რაღაც კომედია იყო, სახელი აღარ დამამახსოვრდა.

**საერთო
 შრომის
 ფარგლებში**

მეორე დღეს რვა საათზე გავედით სამუშაოდ. თავიდან ხალხისიანად და ადვილად აუწყო საქმე. ვკრფდით ჩაის და თან ვმღეროდით. მზე თანდათან მიიწყვედა მაღლა და სიცხცე აუტანელი ხდებოდა. მოვიფინეთთ. იკლო სიცილმა და სიმღერებმა. ახლა ერთი სული გვექონდა, როდის მოვიდოდა შესვენება. მერე, როგორც იქნა, მოაღწია სადილობამ. ისე დავივალეთ, წელიში გამართვა გვიჭირდა. სასადილოში ჩვეთივს უკვე გაუწყობთ სუფრა. წყალწყალა ბორძში ისე მიგემრიელა, თითქოს იმაზე უკეთესი ჩემს დღეში არაფერი მეჭამა. სხვებიც მადიანად ხვრებდნენ.

სასადილოდან გამოსვლისას ქეთიმ მკითხა:
 - ნიკ, არ დაიბალე?
 - კი, შენ?
 - მეც. ძალიან ცხელა.
 მერე ერთხანს ფარდულში ვისხედით.
 - აღარ მინდა, მასწ, მუშაობა. - თქვა ოთარმა.
 - სულელი, აბა როგორ გინდა, ხომ ხედავ, ქვეყანა მუშაობს, - პირში ეცა ნოდარი.
 - რა ჩემი საქმეა, ქვეყანამ რაც უნდა ის ქნას, მე არ მინდა მუშაობა, - გაჯიუტდა ოთარი.
 - გვეყოფა დასვენება, წავედით სამუშაოდ, უკვე აგრილდა! - წამოდგა ზურაბ დამრიგებელი და პლანტაციისკენ მიმავალ ბილიკს დაადა.
 ავიზღაზნეთ და უხალისოდ მივეყვით...
 ასეთი იყო ჩვენი პირველი სამუშაო დღე...

მე და ბიძინა ჩაის პლანტაციებს შორის მოკირწყულულ შარას მივეყვებოდით. თბილი ზღვაური ქროდა. ფხვბქვემ კენჭები ხმაურობდა. საღამოს ბინდი თითქოს ზღაპრული ფრინველის ფრთებით ეშვებოდა მიწაზე. კავკასიონზე კი მზის უკანასკნელი სხივებისაგან ღრუბლები ისე გავარდისფერებულიყო, სურნელებაც კი ექნებოდა-მეთქი, გავფიქრე.

- შენ თუ აირჩიე პროფესია? - მკითხა ბიძინამ.
- ჯერ არ ვიცი, რა გზას დავაგდებო.

პაპრაძელთა შუამდგომლობით

გაივლის კიდევ რამდენიმე წელი და საამუშაოდ აშრადღება არხილისკალოელი პიონერების ხელით გაშენებული პარკი, რომელსაც „პიონერული“ ჰქვია. ასეთივე პარკი გააშენეს წითელწყაროს რაიონის კიდევ ერთი სოფელია, ქვემო ქედის ნორკანს მდინეზე. გულმოდგინე მოვლის წყალობით გოგო-ბიჭების ხელით დარგულმა თითქმის ყველა ზემ იხარა. პარკის მოვლა-პატრონობას პიონერები სწავლისაგან თავისუფალ დროს ახერხებენ. ეს დრო კი ახლა ყველა მათგანს აქვს, რადგანაც საერთო მცდელობით მოხერხდა მოსწავლეთა დროის სწორი და გონიერი განაწილება. მოსწავლეთა სასარგებლო და კეთილმა საქმეებმა ამიტომ იზრავდა ასე, ამიტომ გახდა ასე თვალსაჩინო მათი წვლილიც საერთო ამოცანების გადაჭრის საქმეში.

აქტიურად მონაწილეობენ წითელწყაროს რაიონის სკოლების პიონერ-მოსწავლეები სასურსათო პროგრამის განხორციელებაშიც. სხვადასხვაგვარად ეღონებენ ეს მონაწილეობა. აი, მაგალითად, ჯფფარჩქელი ბესიკ ნასრავილი თავისი უფროსი ძმის მხარდაჭერა შრომობს ადგილობრივ მეურნეობაში. ბესიკს სხვა მისმა ამხანაგებმა კი აუბეს მხარი. ხალხისიანად მუშაობენ გოგო-ბიჭები მინდვრებში და ვენახებში, მეცხოველეობის ფერმებში. შარშან მათ სამი ტონა თივა დაამზადეს პირუტყვისათვის. წელს კი უფრო მეტის დამზადებას აპირებენ. და განა მართო ჯფფარჩქელი პიონერები ყოჩაღობენ ასე. არბოშიკში, ზემო მახანაში, ქვემო ქედში და რაიონის კიდევ სხვა ბევრ სოფელშიც ასეთივე გამაჩრ და დაუზარელი ყმა-წილები ცხოვრობენ და საქმიანობენ.

ნათო პაპრაძე

**პასუხისმგებლობის
 პრინციპით**

რუსთაველი მშრომლები — მეფთოლადები, ქიმიკოსები — შრომაშიც მიწინავეობენ და დისციპლინის განმტკიცებისათვის გაშლილ ბრძოლაშიც. სწორედ მათ უსწორებენ მხარს ქალაქის ოცი სკოლის, სკოლა-ინტერნატისა და ბავშვთა სახლის პიონერები. რა თქმა უნდა, მანამდეც ყველამ კარგად იცოდა, რომ პიონერი ყველგან და ყველადღერში სანიმუშო უნდა იყოს, მაგრამ სწორედ მათონ, ზამთრის თვეებში ჩატარებულ რაზმეულის შეარებაზე, გადამწყვეტებს ნორჩმა რუსთაველებმა სხვაანობა

თავლი შევხედთ ყველაფრისათვის, შეგნებულად. განაკუთრებული პასუხისმგებლობის გრძობით მოჰქიდებოდნენ სწავლასაც და დისციპლინასაც. გადაწყვეტილებები მიიღებდნენ მისი განხორციელება მოჰყვა. სკოლებში ენერგიულად შეუდგნენ დისციპლინის გამწესებას და თქმა უნდა, ყველა სხვადასხვა საშუალება და გზა აირჩია. ქალაქის მე-3 და მე-15 სკოლებში, მავალითად, ასაკოლო რადიოგანების მეშვეობით ყოველდღიურად გადმოაკეციერ ცნობებს აკადემიური მოსწრებისა და დისციპლინის შესახებ. ბევრ სკოლაში თავად მოაწავლენენ აკონტროლებენ დაგვიანების შემხვევები, ამოწმებენ ამხანაგების ასაკოლო ფორმას. აკადემიური მოსწრების შემოწმება კი მოსწავლეთა კომიტეტის წევრებს აქვთ დაკლებული. უდისციპლინობისა და ჩამორჩენის ყოველი ფაქტი კომიტეტის სხდომის მკველობის საგანი ხდება. კარგი ეფექტი გამოიღო კორტეული ფურცლებების გამოშვებამ, რომლებიც დაუზოგავად ამხილებენ და ამთარახებენ ოროსნებს, გამცდენებს. წესრიგის დამრევეებს, უხეირო ამხანაგებს. ამ ბოლო დროს რუსთავის სკოლების ცხოვრებაში კიდევ ერთი კარგი ტრადიცია დამკვიდრდა — სხვადასხვა სკოლის კოლექტივების და მეგობრების. მეგობარი ასკოლების პიონერ-მოსწავლეები ერთად დადინ ექაკურსიაზე, აწყობენ ერთობლივ სალა-მოებს, ატარებენ რანმეულებს საბჭოების ერთობლივ სხდომებს. მეგობრობამ დადაყშირა რუსთავის მე-3 და მე-2, 1-ლი და მე-15 სკოლების მოსწავლეები. ამ მეგობრობის კეთილი შედეგები თვალსაჩინოა თითოეული სკოლის ცხოვრებაში.

სალომა იხნაძე

ნორკ

ზესტაფონეთა

წავლილი

პიონერების სახით ზესტაფონის რაიონის მეცხოველეებს საიმედო შემწეები გამოუჩნდათ. აი, თუნდაც ტბა-კინელი ახალგაზრდა მეცხოველე, საქართველოს კომკავშირის XX XII ყროლობის დელეგატი ვარდო ვაფრინდაშვილი ავიღოთ — საქონლის მოვლაში მას ადგილობრივი სკოლის ბიულო მეექაე კლასი ეხმარება. რა თქმა უნდა, ამ დახმარებას ნორჩებისთვისაც დიდი სარგებლო-

ბა მოაქვს. ისინი ახლავ ეტებულობენ შრომის შედეგს აწავლობენ პირტყევი მოვლა-პატრონობას.

ტბაქინელებს არც სხვა სოფლია პიონერები ჩამორჩებიან. ამ ბოლო დროს საგრანობლად გაიზარდა მათი წვლილი ქვეყნის სასურსათო პროგრამის განხორციელების საქმეში, ხოლო ამის ერთ-ერთი წინაპირობა ის გახლავთ, რომ მოსწავლეებმა სერიოზულად მოჰქიდეს ხელი დროის გონივრულად გამოყენებას, დისციპლინის განმტკიცებას. ახლა თითოეული მათგანი მაქსიმალური ყურადღებით არის გავეითილზე, ეს კი იმას ნიშნავს, რომ მათ შინ დავალებების მომზადება-შესრულებაზე ნაკლები დრო ეხარჯებათ. თითქმის მთლიანად მოისპო რაიონის სკოლებში დაგვიანების შემხვევები. წესრიგისა და დისციპლინის წყალობით გოგო-ბიჭებს თავისუფალი დროც მეტი რჩებათ და აი ამ დროის გარკვეულ ნაწილს ისინი თავისეულ სასურსათო პროგრამას უთმობენ.

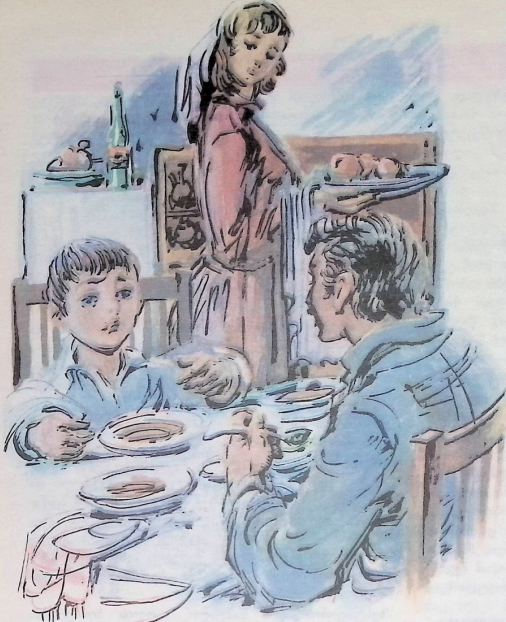
კარგი შედეგები აქვთ ამ მხრივ ზედა საქარის საშუალო სკოლის პიონერული რანმეულია წევრებს. მათ 80 გოჭის გამოზრდა იყისრეს და წარმატებითაც გაართვეს თავი ადებულ ვალდებულებას. მართალია, თავდაპირველად მათ ეჭვი ეპარებოდათ, ვითუ, ვერ შეეძლოთ და თავიც შევირცხვინოთ, მაგრამ აქ ნორჩებმა შურა მასწავლებელი წამოეშველა, რომელიც თუმცა უკვე პენსიაზე გასული, მაგრამ ბავშვებთან კავშირს არ წყვეტს. გარჯასა და მონდომებულ შრომას შედეგაც სასურველი მოჰყვა — ზედნასაქარებმა პიონერებმა სახელმწიფოს სამი ტონა ლორია ხორცი ჩააბარეს.

ზესტაფონის მე-4 საშუალო სკოლის პიონერებმა მეცხოველეობის ფერმებისათვის საყვების შეგროვება იდეს თავს. ქალაქის ყველა სახლში, სადაც პიონერები ცხოვრობენ, გაჩნდა „პიონერული ყუთი“, რომელშიც გოგო-ბიჭები საყვების ნარჩენებს აგროვებენ.

ზესტაფონის მე-4 საშუალო სკოლის პიონერებმა პირდაპირ სკოლის ეზოში მოაწყვეს მებოცვერობის პატარა ფერმა. სანიმუშოდ უვლიან ისინი ბოცვრებს. განსაკუთრებით გამოირჩევიან მეექვსეკლასელები, ხოლო მათგან — ილია ლუტიძე და გივი ჭანტურიძე. გასულ ზაფხულს სახელმწიფომ ნორჩი მებოცვერებისაგან 100 კგ ხორცი ჩაბარა. წელს კი ქვედასახანოელებმა უკვე 200 კგ ხორცი ჩააბარეს.

წონა ახახაძე

ამოსანა

გეგმა ნოზაძე

ხანძარი ზ. შიქვაძის მიერ

მოსტრა

მეოთხეკლასელი აჩიკო უგუნებოდ დაბრუნდა სკოლიდან. უხალსოდ დაიბანა ხელები და მივიდა მიუჯდა. დედან არ გამოპარვია ბიჭის უგუნებობა, მაგრამ არაფერი უკითხავს. ამასობაში მამაც მოვიდა, — ფიზიკა-მათემატიკის მეცნიერებათა დოქტორი, დიდი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ხელმძღვანელი.

დედამ მოაწრო მეუღლის გაფრთხილება, ბიჭს რაღაცა უკირისა. მამა შეუერთდა ოჯახის წევრებს. სადილს რომ მორჩნენ, თითქოს სხვათა შორის იკითხა:

— რა ამბავია სკოლაში, აჩიკო?

ამოდულდა ბიჭი, ორი მსხვილი კრემლი ჩამოუვარდა.

— მათემატიკის საკონტროლოში ორიანი მივაღო!

— ორიანა?! — იკითხა დედამ და თევში განზე გასწია. — სიოცარია, განა რა საკონტროლო იყო ასეთი? რაღაც ამბავია, გიორგი!

— რა უნდა იყოს, — თავი ასწია გიორგიმ, — ვერ ამოხსნა ამოცანა და ორიანი მიიღო...

— რას ქვია, ვერ ამოხსნა? თავად შენვან ვიცი, რომ აჩიკო ძლიერია მათემატიკაში!

— მაინც რა ამოცანა იყო ასეთი, ბიჭო, გახსოვს? — მშვიდად ჰკითხა

გიორგიმ შვილს.

— ვახსოვს.

— მაშინ მითხარი, აჩიკო ჩაფიქრდა და სლუკუნ-სლუკუნით მოყვა ამოცანის პირობას:

— დაგვევალეს 1,5 კილოგრამი თეთრი პურის, 0,5 კილოგრამი ჩუხი და 250 გრამი შავი პურის ყიდვა. ამოცანა გვეკითხებოდა, რამდენა კაპიტა საპური ამდენი პური შევათენადო.

— ეს არის სულ? — იკითხა დედამ.

მამა ჩაფიქრდა, კარგა ხანს იყო გარინდელი, მერე აჩიკოს მიუბრუნდა:

— საინტერესო ამოცანა შეუდგენია თქვენს მასწავლებელს, ვერ ამოხსენა?

— ეერა, — თვალები დახარა ბიჭმა.

— კი მაგრამ, სახელმძღვანელოში გამოილია ამოცანები? — გაბრაზდა დედა.

მამას ღმილი მოერიც:

— მოითმინე, ელენე... ვინ მიიღო, ბიჭო, ფრიადი?

— გია ხარშილაძემ.

— მთელ კლასში მარტო გიამ?

— მარტო გიამ.

— ყოჩაღ, გია! — სახე გაეხადარა გიორგის.

— რა ვახარებს, გიორგი? — წარბები შეჰყარა დედამ, — გია სამეზბე ძლიეს სწავლობს, ჩვენი ბიჭი კი ფრიადოსანი! ზვალე წვაღ სკოლაში და მასწავლებელს მოველაპარაკებო!

მამა მოიღუშა:

— რას ერჩი, ელენე, მასწავლებელს? ეგ ორიანი არიკოს არ მიუღია... მივალ და იმ მათემატიკის მასწავლებელს ორივე ხელს ჩამოვართმევ.

— როგორ? მაღლობას ეტყვი ორიანისათვის?

— დიახ, მაღლობას. გია, შეიძლება, სამოსანი, შეიძლება ჩვენი შვილი მასზე უკეთ ერკვევა ფერწერაში, მუსიკაში, ლიტერატურაში და მათემატიკაშიც კი, მაგრამ მან არ იცის ის, რაც იცის გიამ!

— მაინც რა? გაიოცა დედამ.

— პურის ფასი! — ამოიოხრა გიორგიმ.

შინ, მყინვარ- ტყეაში მუშაობენ

დენის გოგალის მუშაობა

საქართველოს ტერიტორიის უდიდესი ნაწილი მთებს უკავია. ჩრდილოეთით მას საზღვრავს კავკასიონის ქედი, მისი ლამაზი, მარადთოვლიანი, მამაი მწვერვალებით. მათ შორის ულამაზესია მყინვარწვერი, საბჭოთა თუ უცხოელი მოგზაურებისა და მთამსვლელების ოცნება, მრავალი მწერლისა და პოეტის შთაონების წყარო. მას მოხევეები სიყვარულით „ხევის პატარალა“ უწოდებენ. ლამაზია მყინვარწვერი წელიწადის ყოველ დროს. გარიყრაზე მზის პირველი სხივი სეტყავი თოვლის სამოსელში გახვეულ მის წვეს შეეხება, ვარდისფრად გაასხივოსნებს, შემდეგ კალთებს ჩამოყვება და გარემოს მოედინება. მეტე მოულოდნელად მოწმენდილ ცაზე, მთის წვერზე პატარა თეთრი, სიფრიფანა ღრუბელი განჩნდება და მყინვარწვერის საბატარძლო ღეჩაქივით დაადგება...

ხევი, (დღევანდელი ყაზბეგის რაიონი), კავკასიონის ქედის ჩრდილოეთ ფერდობზეა გაშლილი.

რაიონული ცენტრი ყაზბეგი — წარსულში სოფელი სტეფანწმინდა, — მდინარე თერგის მარჯვენა ნაპირას, ყუროს კლდოვანი ქედის ძირში მდებარეობს, საქართველოს სამხედრო გზის 160-ე კილომეტრზე. XIX საუკუნის მიწურულს ხელისუფლების ერთგული სამსახურით სსხელი გაუ-

თქვამს ხევის მოურავს, ყაზბეგ ჩოფეკაშვილის შვილს გაბრიელს, რომელსაც მთიელნი დიდ პატივს სცემდნენ. გაბრიელს მამის სახელი აღირეგია გვარად. მეფის რუსეთის ხელისუფლებას დიდად დაუფასებია მისი ერთგული სამსახური და სოფელ სტეფანწმინდისთვისაც და მყინვარწვერისთვისაც ყაზბეგი შეურქმევია.

მყინვარწვერის განსაკუთრებული ადგილი უკავია ქართველი ხალხის ფოლკლორში. ბერძნული ოლიმპის მაგვარად იგი წმინდა მთად არის აღიარებული. ლეგენდების თანახმად სწორედ ამ მთაზე ყოფილა მიჯაჭვული ამირანი, რომელსაც გველმაი სდარაჯობდა. მწვერვალის კლდოვან ნაწილს დღესაც „გველშაპს“ ეძახიან. დიდი ადგილი უკავია მყინვარწვერის ქართველი მწერლების ა. ყაზბეგის, ვაჟა-ფშაველას, ი. ჭავჭავაძის, გრ. ორბელიანის და სხვათა ნაწარმოებებში. მყინვარწვერი აღწერილი აქვთ რუსული ლიტერატურის კლასიკოსებსაც — ა. პუშკინს, მ. ლერმონტოვს და სხვებს.

მყინვარწვერის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ფერდობზე აღმოჩენილი იქნა კლდეში ნაკეტი გამოქვაბული ხის კართა და რკინის ჯაჭვით. ზუსტად ისეთი, როგორც აღწერილი აქვს ი. ჭავჭავაძის პოემა „განდიგოლში“. 1948 წელს ექსპედიციამ, რომელსაც ხელმძღვანელობდა სპორტის დამსა-

ხურებელი ოპატჩი ალექსანდრა ჩაფარიძე, შეადგინა ამ გამოქვაბულში, სადაც აღმოჩნდა XI-XII სსსსის ხეობის თები.

მყინვარწვერის ფერდობებზე შემორჩენილია მრავალი გამოქვაბული და ნაგებობა, რომლებიც უძველესი სამონასტრო კომპლექსს — ბეთლემს ქვნიან.

ზღვის დონიდან 2100 მეტრის ალმალზე, მყინვარწვერის ფონზე აღმართულია XIV საუკუნის ქართული ხუროთმოძღვრების პრეციუზულ ძეგლი — სამების ტაძარი სამრეკლოთი.

მყინვარწვერზე პირველ ასულთან დაკავშირებით მეფე ენულე მეორეს შეილიშვილის იოანე ბატონიშვილის „კალმასობაში“ მოხსენიებულია ვინმე მოხვეე მღვდელი ოსები. შემორჩენილია თქმულება მამუკა ბერზე, რომლიც ასულა აღწერის მიხედვით ყველაზე რთული გზით არის განხორციელებული. პირველ ოფიციალურ ასულად მყინვარწვერზე ითვლება 1868 წელს ცნობილი ინგლისელი მეცლევარისა და მოგზაურის დუგლას ფრეშვილის ასულა. ფრეშვილი თან ახლდა ადგილობრივი გამყინდი ახია ფიცხელაური. შემდეგ წლებში უფრო ადვილი გზით მწვერვალზე ავიდა რუსი მთამსვლელი სიბაჯანი. მოგინანებით უგამყოლოდ დაიპყრო მყინვარწვერი რუსმა გეოგრაფმა პასტუხოვმა. ამავე

მყინვარწვერის მთაზე

ღაბა აუზბაგიზან თითომოს ხაღირთ მისწმადი სანმასა ღა მქინმარწმის.

ველი ჰყავდა აყვანილი მწვერვალზე.

სწორედ ეს ორი ზემოთ აღნიშნული ექსპედიცია დაჯერდა მთამსვლელობას, რომლის 60 წლისთავსაც წელს მთელი საბჭოთა კავშირი აღნიშნავს.

1926 წელს გერგეტის მყინვარით და ფირნის /თოვლიანი/ ველის გავლით, მყინვარწვერის მთელი კონუსის დასავლეთიდან შემოვლით მწვერვალზე ავიდა გამოჩენილი მთამსვლელი სიმონ ჭაფარიძე. ეს არის ყველაზე ადვილი და ლოგიკური გზა მწვერვალზე ასასვლელად. სწორედ ამ მარშრუტით ტარდება ახლა აღმინაიბედა — მასობრივი ასვლები.

მყინვარწვერის ძირში, 3657 მეტრის სიმაღლეზე, ქართველ მთამსვლელთა ინიციატივით მეტეოროლოგიური სადგური აიგო. პირველი მოზამთრეებიც (1933-34 წ.) მთამსვლელები იყვნენ. სადგურში სანტერესო მეცნიერული კვლევითი სამუშაოება ჩატარებულა. დიდი სამაშულო იმის დროს აქედან გადაცემული ამინდის პროგნოზები დიდ დახმარებას უწყევდა ამიერკავკასიის ფრონტის შტაბს...

მყინვარწვერზე ალპინიზმის ისტორიაში პირველად მთელი სამხედრო აღჭურვილობით ავიდა ფრუნუეს სახელობის მსრაულთა მეორე ქაბრული დივიზიონის ათასეული და გამარჯვების ნიშნად მწვერვალიდან გაისმა ზარბაზნის ბათქი. ამ ასვლის ხელმძღვანელობდნენ გამოჩენილი მთამსვლელები დავით წერეთელი და აკაკო მარი.

მრავალ მთამსვლელს იზიდავს დიდი და მშვენიერი მწვერვალი. მისივე კიდევ ბევრი გაუფალი მარშრუტიც ვასაღული და ალბათ მათ შორის, ვინც მყინვარწვერზე შედგამს ფეხს, იქნებიან ბ. ძნელაძის სახელობის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლის აღსაზრდელბიც. ნორჩ მთამსვლელებს მოვლილი აქვთ დარიალის, თრუსოს, ზღეს, სნოს ხეობები, შესწავლილი აქვთ ხევის ისტორიული ძეგლები და მისი სხვა დორსშესანიშნაობანი. ნორჩები კარგად იცნობენ კავკასიონის უღელტეხილებს, ჭვარას და ბურასკობს. მათ მო-

გზით ავიდა მყინვარწვერზე 1891 წელს ცნობილი გერმანელი გეოგრაფი მერკაბაერი. 1901 წელს კი მყინვარწვერზე პირველად შედგა ფეხი ქალმა, ეს გახლდათ პედაგოგი ვლადიკავკიიდან მარია პრეობრაჟენსკაია. 1910 წელს მწვერვალზე სერგეი მირონის ძე კიროვი ავიდა, რომელიც ამ დროს გადასახლებაში იყო აკვასიაში. ყველა ეს ასვლა ცალკეულ პირთა მიერ და უმეტესად ადგილობრივ მცხოვრებთა წინამძღოლობით იყო შესრულებული.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ მთამსვლელობა მასობრივ ხასიათს იღებს. 1923 წელს მყინვარწვერზე ორი ასვლა განხორციელდა. პირველი — თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 18-კაციანი სპორტული ჯგუფის მიერ, რომელსაც გამოჩენილი სპორტსმენი და მეცნიერი გიორგი ნიკოლაძე ხელმძღვანელობდა. ამ ჯგუფში ხუთი ქალიშვილი შედიოდა — ლიტუნი ჩხეიძე, ასმათ ნიკოლაიშვილი, ელიკო ლორთქიფანიძე, მარი ტუაყევი და მარი ტყეშელაშვილი. მეორე ასვლა სამეცნიერო ხასიათს ატარებდა და მის საქართველოს გეოფიზიკური ინსტიტუტის დირექტორი, პროფესორი ალექსანდრე დიდებულოძე ხელმძღვანელობდა. ექს-

პედიცია შედგებოდა შვიდი კაცისაგან, მათში მონაწილეობდა ერთადერთი ქალი, შემდეგში ცნობილი მთამსვლელი ალექსანდრა ჭაფარიძე.

გ. ნიკოლაძის ჯგუფს გააყოლად ახლდა იაგორ კახალიაშვილი, შემდეგში განთქმული მთამსვლელი, იალბუზის, თენულდის, უშბის და კავკასიონის სხვა მწვერვალების პირველი საბჭოთა დამწყობი: მისი მთამსვლელური მიღწევები მკიდროდ იყო დაკავშირებული სიმონ, ალექსანდრა და ალიოშა ჭაფარიძეების სახელოვან ოჯახთან. იაგორ კახალიაშვილი პოეტური ნიჭით იყო დაჯილდოებული, მან მრავალი მწვენიერი ლექსი მიუძღვნა მშობლიურ მთებს. ამჟამად ყაზბეგში, სახლში, რომელშიც ი. კახალიაშვილი ცხოვრობდა, მისი სახელობის მთამსვლელი მუზეუმი. მის სახელს ატარებს ღამის სათვეი გერგეტის მყინვარზე და მწვერვალ ბურჯულას მისასვლელი რაჟის კავკასიონზე.

გეოფიზიკური ინსტიტუტის სამეცნიერო ექსპედიციას მყინვარწვერზე წინ მიუძღოდა მყინვარწვერის შესანიშნავი მთოდნე, ადგილობრივი გამოყოლი სოფელ ცოდოდან, შემდეგ დიდიდ პოულარული მთამსვლელი გახა წიკლაური, რომელსაც მანამდე მრავალი უცხოელი თუ რუსი მთამს-

ელილი ავტო საქართველოს სამხედრო გზა. სწორედ მათ უნდა ვაჯიკოვონ იმ ქართველ მოამსჯელთა მდიდარი ტრადიციები, რომლებმაც ბევრი სახელოვანი ფურცელი ჩაწერეს საბჭოთა ალბინიზმის მატთანში.

ჩვენი ალბინიზმის ისტორიაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ჯაფარიძეების ოჯახს. 1929 წელს ზვიად და შუტენოზ თეთნულდზე ასვლის დროს დაიღუპა შესანიშნავი მოამსჯელი სიმონ ჯაფარიძე. შემდეგ წელს მწვერვალზე „შორის ათიბეზლად“ სვანეთში ჩამოვიდნენ სიმონის და—ალექსანდრა და ძმა—ალიოზა ჯაფარიძეები, მოხვედრის გარე კახალიკაში და სვანეთის დასოილ ავლიანს. თეთნულდის დაპყრობით დაიწყო ალიოზა ჯაფარიძის, როგორც მოამსჯელის ბიოგრაფია და მალე თავისი დიდი ორგანიზატორული ნიჭისა და ფიზიკური მონა-

დამდასტურებელ ბარათებს ტოვებენ).

1936 წელს ა. ჯაფარიძის, კ. მარის, დ. ფურცელაძის, ს. გვალისა, ლ. მარუაშვილის და სხვათა თაოსნობით თბილისში დაარსდა საბჭოთა კავშირში პირველი მოამსჯელი კლუბი, რომელიც დღემდე ხელმძღვანელობს რესპუბლიკაში სპორტულ ასპექტებსა და ჩვენი მთიანეთის მეცნიერულ კვლევა-ძიებას.

1937 წელს უშვა კლდოვანი კედლით დაიპყრეს ვაბრიელ, ბეჭენუ და ბესარიონ ხერგიაძეებმა (ეს უკანასკნელი მიხეილ ხერგიაძის მამაა), მკაბიძე ვვარლიანი და ჭიჭიკო ხართოლიანი. ამ ასვლით დაიწყო საბჭოთა კავშირში მწვერვალთა დაპყრობა ტექნიკურად რთული კლასით—კლდოვანი კედლებით.

1940 წელს ალიოზა ჯაფარიძემ შემოიკრიბა რესპუბლიკის უძლიერე-

დის ჩანაფიქრი—განახორციელა შეკლულაშვილის მწვერვალის რეკონსტრუქციული ტრავერსი, კავკასიონის მთიანეთში ვალმა მწვერვალზე მკაბიძეების ცნობილი მოამსჯელის: ს. გვალის, ა. ნემსიწვერების, ლ. ზ. და ა. ახვლედიანების, ჯ. და ს. გუგუბების, გ. გულბანის, დ. თბილისის და სხვათა წინაშე.

1954 წლიდან იწყება ქართული მოამსჯელობის ახალი ერა. საქართველოს მოწინავე მოამსჯელები ი. გიგინეიშვილი ხელმძღვანელობით პამირსა და ტიან-შანში წარმატებით უტყვენ საბჭოთა კავშირის უმაღლეს მწვერვალს. მათ შორის არიან ი. და ჯ. კახიანი, ჯ. მეძმარიაშვილი, ლ. ახვლედიანი, მ. ხერგიაძე, ბ. ხერგიაძე, დ. თბილისი, რ. და ი. ხაზარაძეები, ს. ციხეილი, ა. აბაშიძე, ო. ბერაძე. ამ ასვლებმა ჩვენს მოამსჯელებს საბჭოთა კავშირის

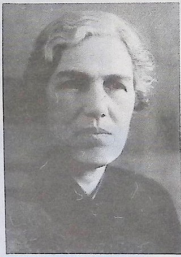
ბიოგრაფია

გიორგი ნიშვილადზე

ალიოზა ჯაფარიძე

ალექსანდრა ჯაფარიძე

იოსებ კახალიკაშვილი

ცემების წყალობით იგი ქართული მოამსჯელობის მამამთავარი გახდა.

1934 წელს ალიოზა ჯაფარიძის ხელმძღვანელობით განხორციელდა პირველი საბჭოთა ასვლა უშვაზე, მასთან ერთად მწვერვალის დაპყრეს ალექსანდრა ჯაფარიძემ, იოსებ კახალიკაშვილმა და გიო ნიგურაძემ. ეს იყო გარდატეხის ეტაპი საბჭოთა მოამსჯელობაში, ამ დღიდან იწყება კავკასიონის მწვერვალებიდან უტხოვლთა ბარათების მოხსნა (მოამსჯელები მწვერვალზე იქ ყოფნის,

სი მოამსჯელობით და კავკასიონის ქედის საიკოვრო ტრავერსი განახორციელა (ზედიზედ მწვერვლების საბჭოთა ქვეითი ჩამოუსვლელად). მომდევნო წელს სომხეთში მდებარე მწვერვალ არაგაწე ალექსანდრა ჯაფარიძის ხელმძღვანელობით პირველად საბჭოთა კავშირში მოიწყო ქალთა სათხილამურო ასვლა.

1950 წელს მოამსჯელთა ჯგუფმა კაკო მარის ხელმძღვანელობით ბრწყინვალედ დაამთავრა ა. ჯაფარი-

ჩემპიონების არა ერთი და ორი ვერცხლისა და ბრინჯაოს მედალი მოუტანა.

ჩვენი ალბინისტები კვლავაც არა ერთ და ბრწყინვალე გამარჯვების მოიპოვებენ, ამის საწინდარი იმ ნორჩთა დიდი რიცხვიც ვახლავთ, რომლებიც ბ. ძნელაძის სახელობის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლეში და თბილისის განათლების სამმართველოს მოზარდთა მოამსჯელ სკოლაში ემზადებიან მწვერვალთა დასაპყრობად.

ჩვენი ოცნება

ნუგრზე უფრო პატარა ვარ,
უნორჩესი კვირტზე უფრო.
იებთან და ტიროლებთან
მივიმღეო, მივსაუბრობ.
მე მზე მინდა უთბილესი,
უტკბილესი, როგორც ნანა.
ქარიშხლის ლევა ფრთებით
ზღვამ ზეცამდე ამიყვანა.
ღედა მინდა. ღედაენა,
უკვდავების ხანისანი,
ქედი მქონდე მამულისთვის -
წაუქცევდ ხარისანი.

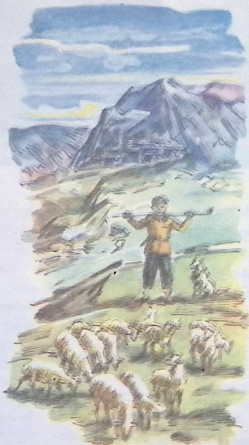
ქრისტინე ჭინჭარაძე

პარტიას, კომკავშირს
პუსწორებთ მხარს

ფრთაბალი ოცნებით
გავეყურებთ მომავალს,
შრომის და გმირობის
წყურვილი გვკლავს;
დადგება წლები და
მამათა მხარდამხარ
უსაზღვრო ლაქვარდში
ჩვენც გავეშლით ფრთას.
ფესდაფეს გავეყვებით
მთებსა და ველეებზე
მზის სსივებს,
თეთრ ნისლეებს,
წვიმას და ქარს,
გულდაგულ დაულანსეთ
ციცაბო აღმართებს,
შრომში გავეწაფეთ
მუსლსა და მკლავს.
ვარდებამ ჩამოგვკრფთ
ზვიციდან ვარსკვლავებს,
სამშობლოს გვირგვინად
დავადგამთ თავს.
მოვდივართ -
ოცნებით
ვა მხრებით ვეჭვირავს,
დიადი მომავლის
ტყელი მზე გვეწაფავს;
ჩვენ ძია ლენინის
სხივნაფურ დროშის ქვეშ
პარტიას, კომკავშირს
უუსწორებთ მხარს.

მწყვდის ბიგლია

ნისლო, ნუ ჩამომიწვევები,
სულ იჩანჩახე, მზეო,
ცხვარი ახლში გაეშალე.
მგელს ნულარ მომიხეო.
მევეგვეწვი ამობილთა -
მუხას, ქორაფსა, თელას:
უბით მიტარონ პატკანი,
ობოლა, პირწითელა.

სიამ კრასანდუნათა შარალი № 7

„იხსნობდით,
ჩვენი
მეგობარი!“

აღამიანი საზოგადოებრივი არ-
სება და მას პიროვნებად სხვა ად-
ამიანებთან ურთიერთობა აყალი-
ბებს. ეს ურთიერთობა მრავალმხრი-
ვი და მრავალფეროვანია - ნათესა-
ური, მეზობლური, სამსახურებრივი,
ამხანაგური... ქალსა და ვაჟს შო-
რის, ვაჟსა და ვაჟს შორის, ქალსა
და ქალს შორის... ზოგჯერ ეს ურ-
თიერთობა, რომელიც უბრალო
ნაცნობობით იწყება (რა თქმა უნდა,
ნათესაურის გამოკლებით), ისეთ
მჭიდრო კავშირად, ისეთ სიახლო-
ვედ გადაიქცევა ხოლმე, რომ მის
წინაშე ფოლადის სიმტკიცე მინა-
ვონია. ასეთი კავშირით შეკრული
აღმამიანი ერთმანეთისთვის არა-
ფერს იმურებენ, სიცოცხლეს გასწი-
რავენ ერთმანეთისათვის, ყოველ-
თვის ენატრებათ ერთმანეთი.

ამ კავშირს მეგობრობა ჰქვია.
ხომ გაგიგონიათ ანდაზები -
„კაცი კაცითაო და ღლებე - ქაცვი-
თაო“, „კარგ მეგობარს ძმის ფერი
ადეკსო“, „მეგობარი თუ არა გყავს,
შენი თავის ბრალიაო“...
აკი დიდმა შოთამაც ბრძანა: „ხამს
მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირ-
სა არ დამერიდა, გული მისცეს გუ-
ლისათვის, სიყვარული - გზად და
ხიდად“...
თქვენ იცით, საიდან წარმოიშვა
სიტყვა „მეგობარი“?
ძველად, უსსოვარ დროში, ერთი
ოჯახის წევრები საჭმელს ერთი სა-
ერთო გობიდან ჰამდნენ. თუ ვინმეს
უცხოთავანს გობის მოზიარედ გაიზ-
დიდნენ, იგი იმ მომენტიდან უცხოდ
კი აღდარა, არამედ ოჯახის უახლოეს

აღმაძვანად, მე-გობ-რად ითველებოდა.

მამასადამე, მეგობარი (ნამდვილი მეგობარი) მშობლივით და დვიძლ და-ძმასთან ახლობელი ყოფილა.

როგორც ჩანს, ბევრ თქვენგანს, ბავშვევო, კარგად ესმის ეს ჭეშმარიტება, მაგრამ ყველასათვის, სამწუხაროდ, იგი მთლად ნათელი და გარკვეული არ ყოფილა.

აი, რას გვწერს ერთი ყვარლელი გოგონა, მეხუთეკლასელი რუსულად: „ჩვენს კლასში გოგონებს არ მოსწონთ, როცა ბავშვები მათთან საუბრობენ... არის ერთი ბიჭი, მე მის სახელს და გვარს არ ვასახელებ... იგი ხშირად საუბრობს მათთან, ხან ისე უსმენს. ამიტომ გოგონები ქალაჩუნას ეძახიან. პირადად მე არასოდეს დამიძახნია“...

ბევრ კიდევ, ამონაწერი სხვა ბავშრითდან (ასმეტელმა მერვეკლასელმა გოგონამ ვინაობის გამოკვლევა არ ისურვა): „მოსწავლეები ორ ნაწილად გავყავით. იმიტომ, რომ კლასში არ არის მეგობრობა... ერთხელ მიგვიძი სკოლაში... ამსანაგები რაღაცას ჩურჩულებდნენ. ლიას დაბაღდის დღეზე ლაბაბაკობდნენ... მან ჩვენი კლასიდან ამორჩეული, უფრო სწორად, პირველი ჯგუფის მოსწავლეები დაბაბაკო... ჩვენი კლასის მოსწავლემ ე.-მაც გადაიხნა დაბადების დღე. ისევ არ დაგვაბაკოვ... ეს იმიტომ, რომ ჩვენ შოგინთეშივით არ ვიქცევით, არ ვივცამთ მოღურად, არ ვიხვევთ თმას...“

ასეთი და მსგავსი ხასიათის წერილები რედაქციასში საკმაოდ ხშირად მოდის. ატორები გვთხოვენ, თქვენს სამსჯავროზე გამოვიტანოთ მათი ბავშრები.

ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრებმა მოვითათიბრეთ და ასედაც გადაწყვიტეთ: მოდით, ერთად ვიმსჯელოთ — რა არის მეგობრობა? როგორი უნდა იყოს ნამდვილი მეგობარი? შეიძლება თუ არა იმეგობრონ გოგონამ და ვაჟმა? სად გადის ზღვარი „ჩვეულებრივი“ ამსანაგობასა და მეგობრობას შორის?..

მოდით, ვიკამოთ ამ და მსგავსი ხასიათის სხვა კითხვებზე, მოგვწერეთ იმათზე, ვისაც თქვენ მეგობრებად თვლით. ვფიქრობთ, მეგობრობის — ამ უმაღლესი ადამიანური გრძნობის — არსის გარშემო ვამართული კამათი ბევრ თქვენგანს დაინტერესებს.

ამრიგად, ვიწყებთ დისკუსიას თემაზე: „იცნობდეთ, ჩემი მეგობარია!“

პურიის ყაღარი

ერთ დღეს რაზმის ხელმძღვანელმა გამოგვიცხადა: ექსკურსიაზე წავალთ პურის საცობშიო, და მართლაც წვედით კლასის ხელმძღვანელთან, უფროს პიონერხელმძღვანელთან და რაზმის ხელმძღვანელთან ერთად. ვნახეთ, როგორ ცხვება პური, რამდენი შრომა იხარება მის გამოცხობაზე. მერე გავიცანით მოწინავე მუშებიც, რომლებიც თავის პროფესიაზე და პურის ყაღარზე გვესაუბრენ.

ექსკურსიის შემდეგ სკოლაში საბუღალტრო დილაკ მოგაწყვეთ, მოგვიწვიეთ ის მოწინავე მუშები და ჩვენი თანასოფელი სამამულო ომის მონაწილე შალვა ართია. შალვა ბიძიამ სამამულო ომის დღეები გაიხსენა, მოგვიყვა, თუ როგორი უბრაობა იყო მაშინ ჩვენს ქვეყანაში. ამ შერკების შემდეგ ჩვენ უკეთ ვიგრძენით პურის ფასი და ახლა მეგობრობის მოწოდებით ვეკიდებით მას.

შამბან ბრანბა, წაღვების რაიონის მფეფასა საშუალო სკოლა, III კლასი.

სინხარული სრამელი

არასოდეს დამივიწყებდა 1983 წლის 22 აპრილი. ამ დღეს, 3 ო. ლენინის დაბადების დღეს, დიდადრიანად წავგიყვანეს კომეჯოპირულ ქალაქ ბორის ძხელოძეში..

სახვილოდ წარმოთქმულნი ბიჭუნრული ფიცის შემდეგ, კორნარტის ლმძღვანელმა წითელი ყვლასხვევები გავცეკეთა ბავშვებს. ჩვენს სინარულს საზღვარი არ ჰქონდა. აქედან ჩვენმა მსწავლეებმა მზია წიგაიშვილმა მთელი ჭკუფი საავადმყოფოში წავგიყვანა, სადაც ჩვენი თანასოფელი, ფრიადოსანი ნონა მეტრეველი წევს, რომელსაც ხელის მძიმე ოპერაცია გაუქეთეს. ნონას მეორედ უნდა გაუქეთონ ოპერაცია და მან კიდევ დიდი ხანი უნდა დაჰყოს საავადმყოფოში.

ნეტავი ვნახათ მისი სახე, რომელსაც ეზოში გამოიყვანეთ და დევების თანდასწრებით პიონერთარიებში მივიღეთ! გოგონას სინარული ის ცრემლები მოადგა თვალებზე. მისმა ცრემლებმა ჩვენც აგვტორია. სხვაგვარად ვერ მოვიტყეოდით: ნონა ჩვენი მეგობარია, სულ მხარში გვიდგას და ამ სინარულის დღესაც ჩვენთან უნდა ყოფილიყო.

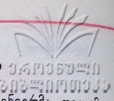
ირას ბაზანიძე, თბილისის 180-ე საშუალო სკოლა, III კლასი.

შიზნის სინოცხლის მუხანბარძივები

ჩვენი სკოლის ბიბლიოთეკარის ნანა თხახაძის დახმარებით შექმენით საგუშავო — „იციოცხლე, წიგნო“. საგუშავოში გაერთიანებული არიან მოსწავლეები: მადლენა ზარბიძე, სოფიო ქელოძე, თამარ რუსიშვილი, ეკა ხომერკი, შორენა მიქელაშვილი და სხვები.

თითოეულ ჩვენგანს შეგნებულ იქნეს, თუ რამდენი შრომა სჭირდება წიგნის დამზადებას. ყოველ შაბათს საგუშავოს წევრები ამოწმებენ სახელმძღვანელოებს, ცლანბნა და ცალკულ მოსწავლესა შორის გამოცხადებულთა სიცმეჯობრი, ვიკუეთ მოვლილი იოვნები აქვს.

სხვაგვარ წიგნის კვირუფითან დაკავშირებით ჩავატარეთ კონკურ-

ჩვენ

შეცდომა

საქართველოს მწერთა კავშირი

სი, რომელსაც უნდა დაედგინა ვინ დაწერდა უკეთესად თემას „წიგნი ჩვენი მეგობარია“. გაიმარჯვა V2 კლასმა.

ორშაბათობით ჩვენ ვამოწმებთ მხოლოდ იმ ბავშვების წიგნებს, რომელთაც შაბათს შენიშვნა ჰქონდათ მიღებული. უნდა ითქვას, რომ უმრავლესობას ხელმოვირედ შემოწმებისას წიგნები წესრიგში აქვთ ხოლმე. ერთ-ერთ კლასში მოხდა ასეთი შემთხვევა: მოსწავლეს საკმაოდ დანებული სახელმძღვანელო აღმოაჩინდა. როცა შევამოწმე, მან ტირილით გვითხრა, — პატარა ძამიკომ დამიხბაო. მეორე დღეს მან შეკეთებული სახელმძღვანელო მოიტანა.

ნიმუხი ბარსაშვილი, თბილისის 167-ე საშუალო სკოლა, V კლასი.

ჩვენი

ჩვენი

მეგობარია

დ. ნაცვლიშვილის სახელობის № 16 პიონერულ რაზმულში 1974 წლიდან არსებობს ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბი „ჩიჩილდანი“, რომელიც გ. გონჩარის სახელს ატარებს. კლუბს ამჟამად თავმჯდომარეობს დარეჯან გაბუნია. ინტერკლუბულებმა ბევრი მეგობარი შეიძინეს. ახლო კავშირი აქვთ მათ დამ-

ყარებული გ. გონჩართან, გადაწყვეტილი აქვთ მოიწვიონ იგი და შეაბედავდნენ ჩვენი რაიონის მკვიდრს, მის თანამებრძოლს, ნიკოლოზ ადიიშვილს.

ინტერკლუბულებს მეგობრები ჰყავთ, როგორც მოძვე რესპუბლიკებში, ისე სოციალისტურ ქვეყნებშიც. ისინი მეგობრობენ ვოლგოგრადელ პიონერებთან, რომლებიც უკვე რამდენიმე წელია, რაც ჩვენი რაიონის, გალილის პიონერთა ბანაკში ისვენებენ ზაფხულობით. თბილი, მეგობრული კავშირი აქვთ ივრეთვე დამყარებული ტაჯიკ, უზბეკ, ლატვიელ და იაკუტელ პიონერებთან. ნორჩები ეცნობიან მეგობართა სიმღერებს, ცეკვებს, უგზავნიან ერთმანეთს სუვენირებს, ნახატებს, თოჯინებს. ბუნებრივ პიონერები მეგობრობენ გერმანულ თანატოლებთანაც. მათ მიერ გამოგზავნილი წერილებიდან ჩანს, რომ ისინი ძალიან ახლოს იცნობენ საქართველოს. ზოგიერთ მათგანს ხომ ქართული სახელი ჰქვია — თამარი, თინათინი, ნინო... გერმანელი პიონერები აგზავნიან ყელსახვევებს, სამკერდე ნიშნებს, წიგნებს, სუვენირებს, თოჯინებს.

სოფიკო ბაიშელაშვილი, ვანის რაიონის ბუგანის საშუალო სკოლა, VIII კლასი.

ვაზაფხულის მშვენიერმა ღილაკმა თითქოს ჩვენს გულებშიც სიხარული და ხალისი შემოიტანაო, მხიარულად ვბასობდით და უხეზოდ ვიცინოდით. ის-ის იყო გავეთილები დაწყების მათუწყებელი ზარი დაირეკა, რომ კლასში აღდგებულ კლავი შემვიარა. გაოცებულმა გარს შემოვებეეთ და მიზეზი ვკითხეთ:

— წუხელ ნინო მასწავლებელი დაღუპულა!
„როგორ? ნინო მასწავლებელი დაიღუპა? შეუძლებელია, არა... არა...“ ყველა სასოწარკვეთამ შეიპყრო. კლასში სიჩუმე ჩამოწვა.
...ნინო მასწავლებელი დაასვენა.

მეორე დღეს შევიტყვეთ, რომ მის მაგივრად თინა მაღალაძე დაგვინიშნეს. აფგორიკქილთ. მერე ისიც გავიგეთ, რომ ნინო მასწავლებლის ნამოწავარი იყო. ამან უფრო აგვადლევა — ვერ წარმოგვედგინა, როგორ უნდა გაებედა ჩვენი ნინო მასწავლებლის მოწაფეს მისი აღვილის დაკავება.

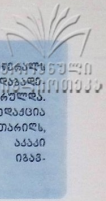
კლასში დირექტორი შემოვიდა. მას შემოჰყვა მაღალი, ღამაზი, ახალგაზრდა ქალი. მისმა სანდომიანმა, ოღნავ ნაღვლიანმა სახემ და ბუნებრივად ჩვენდა უნებურად ყველა მოგვხიბლა. მაგრამ ეს მხოლოდ ერთ წუთს გაგრძელდა.

— ბავშვებო, ეს იქნება თქვენი ენისა და ლიტერატურის ახალი მასწავლებელი. თქვენ ალბათ უკვე გავიგეთ, რომ თინა ნინო მასწავლებლის საუკეთესო მოსწავლე იყო. ასე რომ, ვფიქრობ, კარგად შეეწყობით ერთმანეთს. აბა, თქვენ იცით! — დავგარიგა დირექტორმა და კლასიდან გავიდა.

თინა მასწავლებელმა გავვილიმა და სიის ამოკითხვა დაიწყო... ხმას არავინ იღებდა.

ს ა მ კ ვ ა რ ა ზ ე.
მაია აბარიაშვილი,
გურჯაანის რაიონი, 12 წლის.

ცნობილ კართველ მწერალს
 აკაკი გელოვანს მივამბობ
 გიღან 60 წელი შეუსრულდა
 მონათესავე, კომინარსის რადკაშია
 უღონივან იუბილარს ამ თარიღს,
 გიშთხვალს კი სთავაზობს აკაკი
 გელოვანის რამდენიმე იპოვ.
 არასს.

17462

თინა მასწავლებელმა გაკვირვებით შემოგვხვდა. უცებ სახე მოეღრუბლა. მერე ნაღვლიანად გაიღიმა და გვითხრა: — ის მაინც მითხარით, გაცემოლად რა გაქვთ?

არც ახლა ამოულია ვინმეს ხმა. თინა მასწავლებელმა კვლავ ეუბრალოდ ჩაიხიდა.

— გაკვეთილად „ლოცვა ავთანდილისა“ გქონიათ, მოდი, გაეაგრძელოთ მასალა.

მასწავლებელმა ახსნა დაიწყო. გვიხსნიდა სინტერგოს და გასავებდა.

მეორე დღეს, როდესაც თინა მასწავლებელი კლასში შემოვიდა და იკითხა — აბა, ვის უნდა მიბასუხოსო, ხელი არავის აგვიწვივია. რამდენიმე ბავშვი გამოიძახა, მაგრამ მათ არც ერთ კითხვაზე არ უბასუხეს.

მასწავლებელი გაფიქრდა, სკამზე დაეშვა, თავი ხელებში ჩაარგო და გაირინდა, მხრები აუთროთოლდა. მერე, როცა ზარი დაირეკა, მან თავი ასწია და ტრემლიანი თვალებით შემოგვხვდა.

ჩვენ ერთმანეთს გადავხედეთ. მივხვდით, რომ არასწორად ვიქცეოდით. მაგრამ ჩვენს მტკიცე გადაწყვეტილებაში შებრალება არ შედიოდა.

ასე გაიარა რამდენიმე დღე. ქართულში უცნაური ცალმხრივი გაკვეთილები გვცხარდებოდა. თინა მასწავლებელი გვიხსნიდა, ჩვენ გადავცილებით ვუსმენდით, მასალას იქვე ვსწავლობდით, მაგრამ საპასუხოდ არავინ გადიოდა.

იმ დღესაც ჩვეულებრივი დიმილით შემოვიდა იგი კლასში, მოგვესალმა. როგორც ყოველთვის, ხმა არ ამოვიღეთ.

მერე თინა მასწავლებელმა გამოკითხვა დაგვიწყო, ჩვენ, როგორც ყოველთვის, ხმა არ ამოვიღეთ. უცებ მისი თვალებიდან შიშინარევი სასოწარკვეთა გამოკრთა. გახევებულ იდგა დაფასთან და მუდარით შემოგვყურებდა. ნებისყოფამ, რომელიც

აქამდე ერთგულად ემსახურებოდა მას, ახლა ერთშაბად უმტყუნა.

— ნუთუ დავაშავებ ამე? — გაისმა აკანკალებული ხმა და თინა მასწავლებელი სახეზე ხელაფარებულ გავიდა გარეთ.

— აბა, ასე აღარ შეიძლება! — წამოხტა ფეხზე ნანა და მაგიდასთან მიირბინა. სასწრაფოდ მოაგროვა მასწავლებლის ნივთები და მის ჩანთაში დაუწყო ჩალაგება. სიჩქარეში სქელი, შავყდინი რვეული დაუფარდა ძირს. მე ასაღებად დავიხარე და ყდაზე თვალი მოვკარი წარწერას: „ნაღვლები“, ხოლო როცა ნანას რვეულს ვაწვდიდი, იქიდან სურათი გადმოვარდა — ჩვენი ნინო მასწავლებლის სურათი იყო. კლასი გაირინდა.

სამარისებურ სიჩუმეში ნანას ხმა გაისმა:

„...დღესაც უსიტყვოდ შემგზდნენ ჩემი ბავშვები... მათ რომ ვუყურებ, ყოველთვის ნინო მასწავლებელი მახსენდება, აღმინანი, რომელმაც ნათლად გამომიკვეთა ჩემი მომავალი და რომელსაც მე უდიდეს პატივს ვცემ. არ ვიცი, როდემდის მყოფა ნებისყოფა... ბავშვებს არ ვამტყუნებ. ასე მგონია, მათ ადგილზე მეც ასე მოვიქცეოდი. მე მწამს, რომ ჩვენ გავუგებთ ერთმანეთს. მათაც ხომ ასევე უსაზღვროდ უყვართ ნინო მასწავლებელი!... — ნანამ მეტი ვეღარ შეძლო, ხმა აუკანკალდა.

და ახლაც, როგორც მაშინ, ნინო მასწავლებლის დაღუბვის დღეს, მივხვდით, რა უნდა გაგვეკეთებინა. ჩუმად, უხმაუროდ გამოვედით კლასიდან და წავედით პატარა, მწვანეში ჩაფლული სახლოსაკენ. კარი თინა მასწავლებელმა გაგვიღო. იგი ჭერ გაოცებული გვიქცროდა, მერე კი ისე თბილად გავგიღიმა, რომ გულზე მოკეშვა.

მაინა ნაკვეთიარის,
 ჩოთელწყაროს რაიონის კვემოქელის
 საშუალო სკოლა, IX კლასი.

არწივი და თაგვი

თავგმა არწივს დასცინა:
 — სულ რომ ცაში ტრიალებ, ნეტავ იმ სიმაღლეზე რას აკეთებ, შენი აწმეხებული და დამშვებული არავის არაფერი უნახავს.
 — ეს მართალია, მაგრამ ცაში რომ არასოდეს ყოფილხარ, ჩემი სიმაღლე რა იცი? — მიუგო ფრინველთა მეფემ.

მწვანე და მგზავრი

ერთ მშინძარა მწყემსს ორასი სულე ცხვარი ჰყავდა. მგლისა ემინოდა და ამიტომ ფარის შუაგულში წვებოდა და ისე იძინებდა.
 ერთხელ მგზავრმა გამოიარა, შეხედა ფარას, ნახა შუაში მძინარე მწყემსი და თქვა:
 — საოცარ ამბავს ვხედავ: ფარაში ერთი ცხვარია და ორასი მწყემსი ჰყავსო.

ფუშად მავარალი

ერთი კაცი მუხას შესჭიდებოდა და ამოთხრას ლამობდა. მუხას რას ავნებდა, ოფლი კი ღვარად გადასდიოდა.
 გამვლელმა ნახა და გაუკვირდა.
 — რას ეჯავზებოდა, კაცო, მაგ მუხას? — ჰკითხა. — ხომ სხედავ, ღონე არ გერჩის. გადი ყანაში და სარეველა ამოკლიჯო!

— შენ რა იცი! — მიუგო ფუშად მავარალმა. — სარეველას ამოკლეჯას საქმედ არავინ ჩამითვლის, მუხა კი მუხაა! თუ მოვირიც, ხომ მოვირიც, თუ ვერა და იმას მაინც იტყვიან, მუხის ძირიანად მოთხრა სცადო!

ქ. მარტოვის სპ. სტ. სპ.
 აკაკი გელოვანი

ურაზი და თამარი თავიანთი შვილებით ხანგამოშვებით ფშავ-ხევსურეთში ცხოვრობდნენ. აქ პატარა ერეკლე სოფლის ბავშვებთან ეჩვეოდა მშვილდ-ისრასა და თოფის სროლას, ხმალი გასვლას. ფარიკობას, ცხენით ჯირითს.

ბატონიშვილი დაბალი ტანისა იყო, მაგრამ ფიზიკურად ძლიერი და გამბედავი. ერეკლემ ბავშობიდანვე კარგი განათლება მიიღო, მეცნიერებას მია ასწავლიდა აბელ ანდრონიკაშვილი, გალობას—დიმიტრი ხელაშვილი, ლტინამეტყველებას — ონოფრე ბოდბელი.

ხალხმა ერეკლე უფლისწული ყრმობიდანვე შეიყვარა და ზეპირიტყვიერებაში გამოხატა ეს სიყვარული:

ბატონიშვილს ერეკლესა
ირმის ძუძუ უყონია;
სახალღეში გადაეგდოთ
მონადირეს უპონია;
წყალი უხვანს ალგეთისა,
თრიალეთზე უპონია.

ერეკლეს ნადირობა ერთობ უყვარდა. ერთხელ კაბუჯმა ბატონიშვილმა ნადირობასა შვილის ნეტკრი დაინახა ტყეში, ერთი ნახტომით დაიქირა და შინ წამოიყვანა, სახლად ბიყინა დაანათლა და თხის რძით გამოზარდა. ნეტკრი მალე გამწინაურდა. პატრონს უკან დასდევდა, სასახლეში დახტოდა, ეზოში კუნტრუშობდა.

ერთხელ, როდესაც უფლისწული შინ არ იყო, სამეფო სასახლის ვადაწყვეტილებითა და ეპისკოპოსის დავალებით ბიყინა დაკვეს. შინ დაბრუნებულმა ერეკლემ ეს ამბავი რომ შეიტყო, ძალიან იწყინა, მაგრამ რაღას გააწყობდა. ეს კია, რომ, როგორც გადმოიყვამა გვეფთხებმა, მეფე ერეკლე თავის სიცოცხლეში შვილის ხორცს არ გაკარებია, მეფე-პოეტმა თეიმურაზმა, შვილის გულის დარდი რომ გაეწიელებინა, ლექსი გამოუთქვა:

ჩიოდა ამახ ბიყინა,
ჩროს ხდომა ჰქონდა სულისა;
სხად შუაჲს აჲ ჩემი პატრონს,
ბემი ამგები სულისა?

უმისოდ მოკლეს დეკუბრატორთა არ შევანდა მტკინი გულისა.
აჲ თქვენ შეგაკარებთ უგარნობად სიყვლილი მის ბედერკობას.

თხუთმეტი წლისა იყო ერეკლე, როდესაც კახელებმა მისი მეთაურობით ნეიშნის მინდორზე სასტიკად დაამარცხეს მოთარეშე ლეკები. ეს იყო უფლისწულის პირველი საბრძოლო ნათლობა. აქედან მოყოლებული მეფე ერეკლე მუდმივად ლაშქრობაში და ომებში იყო. იგი მუდამ მამობრივ მზრუნველობას იჩენდა თავისი მეომრებისადმი. XVIII საუკუნის ერთი პოლიტიკური მოღვაწე, რომელიც ერეკლეს სამეფო კარში თითქმის ერთი წლიანი იმყოფებოდა და მუდამ თან ახლდა მეფეს ლაშქრობასა თუ მშვიდობიანობის დროს, მოგვითხრობა: ერთხელ, დიდი სალაშქრო გადასვლების შემდეგ, მეფე ერეკლემ ლაშქარი დაასვენა. დამით, როდესაც ლაშქარი ღრმა ძილს მიეცა, მეფე ერეკლე მთელი ღამე ფხიზლობდა თავის კარავში, რათა ლაშქრისათვის მყუდროება არავის დაერღვია.

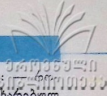
აი, როგორ ახსიათებთ მეფე ერეკლეს ინდოეთში დაბადებული, ინგლისში გაზრდილი და განსწავლული ყოფილ ემიწი თავის მემუარებში:

„ჩვეულებრივ მის მუქ პირისკანს ოდნავ ვადაპკრავდა მომწივარი ელფერი. ტანით იგი დაბალი იყო, მაგრამ ჩისკენილი, ფალმაგარი და ძაღლივანი. ყოველმხრივ პირველი იყო ქართველთა შორის და ეს ყველააღმა მბრძანებლობის უფლებას აძლევდა მასში არ იყო ნატამილი სიამაყია. ქედდავლობისა ან ზვიადობისა, რაც ეგზომ სჩვევიათ აზიელ ხელმწიფეებს; მას შესაძლოა მთელი სიცოცხლის განმავლობაში არც ერთხელ არ დაუტრიახებია. ისე მკვირცხლი იყო მეფე ერეკლე გონებით, რომ საუბრის დაწყებისთანავე ყოველ სავანს ჩასწვებოდა მთელი სიგრაჲ-სიგანი. ისეთი საამო და ტტბლით ხმა ჰქონდა, რომ, თუ მსმენელი მას ვერ ხედავდა, იფიქრებდა, ანგელოზი ღლიდეს.“

გეორგიევსკის ზრამბაზონი

გეორგიევსკის ტრაქტატის ერთი მთავარი თოხსანი, დიდი სახელმწიფო მოღვაწე და მხედართმთავარი მეფე ერეკლე მეორე დაიბადა 1720 წლის 7 ნოემბერს აელავის სამეფო სასახლეში. მისი მშობლები იყვნენ ერეკლე I-ის ძე მეფე თეიმურაზ მეორე და ვახტანგ VI-ის ასული თამარი. მშობლებმა შვილს პაპის სასოფრად და პატრისკეპმად ერეკლე დაარქვეს. მკვენის აშლილობისა და პოლიტიკური მწიუნებლობის დროს თემ-

საქართველოს ისტორიაში არც ერთ გამორჩენილ მოღვაწეზე იმდენი ხალხური გადმოცემა, ლექსი, თქმულება თუ ლეგენდა არ დაარჩენილა, რამდენიც ერეკლე მეფეზე. ხალხმა თავის გმირს სასიკეთოლო სახელი „პატარა კახი“ უწოდა:

ჩვენი ბატონი ერეკლე
ერთი პატარა კახია,
გაჭვის პერანგი ჩააცვებ,
გაქარა ხელი და გახია.

ხალხის სწავნაში და რჩევნაში ზოგიერთი ზეპირსიტყვიერი გადმოცემა ჩაუწერია თვით მეფის შვილიშვილის ალექსანდრე კახმაკურ ორბელიანს.

ერთხელ მეფე ერეკლეს ლაშქარი საღრდა მთაში, ტყიან ადგილას იყო დაბანაკებული. შემოდგომის ცივი ამინდი იდგა. სარდლებმა მებრძოლებს ბრძანება მისცეს ტყიანი შუშა მოეტანათ და კოცონები დაენთათ. მეფე ერეკლე ამ დროს იქ არ იყო, საღრდა გასულიყო. მცირე ხნის შემდეგ დაინახეს, რომ მეფეს მხარზე გაუღურა გველი და მოდიოდა. მან შუშა იქვე ახლოს დაყარა და იქი მეფე სარდლებს მიმართა: მე ჩემი წილი შუშა მივიტანე, თავადებისა და თქვენისა კი რა მოგახსენიოთ.

სარდლებსა და თავადებს, რასაკვირრება, შერცხვათ და ყველანი შუშის მოსატანად წავიდნენ.

ერთ გაზაფხულზე მეფე ერეკლე თავისი ჯარით ტყის პირას ჩამომხდარიყო და ისვენებდა. ხის ქვეშ ნაბადზე მჯდომს აქეთ-იქით სარდლები უსხდნენ, თავზე კი მისი ვანდურული მზღებელი შვიდი ხეცსური ადგა. სარდლები და თავადები სხვადასხვა ამბებს ჰყვებოდნენ. მეფემ, თითქოსდა მოულოდნელად, ჩოხის კალაზე დაიხედა და ნახა, რომ დახეული ჰქონდა. ჩიბიდან პატარა, ლამაზი ბონჩა ამოიღო, ზონანარი მოხსნა. მეომრები და სარდლები თვალს არ აშორებდნენ. ბონჩაში აღმოჩნდა სხვადასხვა ფერის ძაფი, შიგ ვარჭობილი ნემსებით, პატარა მაკრატელი, პატარა დანა, წუწუშობა, ტალ-კვეცი, ქღალდი, საწერ-კალამი, დაჩიბინი, რე-

ვანი, გვარჯილა, შაქარყინული... ყველაფერი ეს მეფემ სარდლებსა და მებრძოლებს უჩვენა და თქვა: ესენი ყოველ მებრძოლს უსათუდა უნდა ჰქონდეს თან და უნდა იცოდეს კიდევ მათა მოხმარებათ. შემდეგ მეფემ ნემსზე ძაფი ააგო და თავისი დახეული ჩოხის კალთა კარგად გაქერა. ყველა გაკვირვებით უცქერდა. არსებობს სხვა ხალხური გადმოცემებიც.

ერთი გადმოცემის მიხედვით, ასონიძის ბრძოლაში ერეკლემ მისთვის ჩვეული შეუპოვობით შეუტია მტერს — ოსმალებს და ლეკებს. მსლელებმა სთხოვეს, თავს გაფრთხილებოდა. მეფემ მყისვე მიუგო: რა ნდა მიყონ ამაზე უარესი. ომში რა უნდა გააკეთოს კაცმა: ან უნდა გაიმარჯვოს, ან უნდა მოკვდესო. მეორეჯერაც, როდესაც მეფის ჯარი მარცხდებოდა, მსლელებმა ურჩიეს, თავს ვეშველოთ, გავიქცეთო. ამაზე ვეზობა მეფემ უპასუხა: თავის შველ ფეხებით კი არა, ხელებით უნდაო, შეუტია მტერს და უქუაქცია.

ერთხელ მეფე ერეკლე მებრძოლთა თვალწინ ერთ მხედარს შეეკითხა: ვეჯავრე, ერთი ეს მითხარი, შენი მარჯვენით რამდენი კაცი დაგიმარცხებია და შენს ხმალს რამდენი მტერი მოუტლავსო.

— მარჯვენით და ხმლით არც ერთი კაცი არ დამიმარცხებია და არც მომიტლავს, ერთი კი ბევრია,—უპასუხა მხედარმა. მეფე ერეკლე წამოინთო და ბრძანა: ეს „ვეჯავრი“ განდენილი იქნეს სამეფო მხედრობიდანაო.

მეფე ერეკლე მახვილსიტყვაობითაც გამორჩეოდა. ძალიან უყვარდა კარგი იარაღი და ჩიხალის ცნობაც კარგი იყო. ერთხელ ვიღაც თუშის ხმალი აჩვენეს.

— ეს ხმალი ერთ სოფლად ეღირებოდა, ცოტა მოკლე რომ არ იყოსო. — ბრძანა მეფემ.

— ბატონო, ცოტათი ფეხს წინ წადგამ და ისევ ერთ სოფლად ეღირებო, — მოახსენა თავმოწონებით ერთმა თავადმა. მეფე მიუბრუნდა

კანდიერ თავადს და უთხრა: — კარგი გორ არ ვიცი, რომ გაბატონდეს ომში ფეხის წინ წადგმა ერთ სოფლად კი არა, ბევრისებურად ღირსო. ერთხელაც, გაცხარებულ ბრძოლაში მეფემ თვალა შეასწრო, ეს თავადი ბრძოლაში გამოსულიყო და ხელთ შეუშა გადატეხილი ხმალი ეჭრა.

მეფემ შესძახა: — რას უღებხარ, რატომ არ ომობო.

— ბატონო, ხმალი გადამიტყდა და დამიშოკლდაო, — უპასუხა მეომარმა.

— ფეხი წინ წადგი და დაგრძელებო, — უბრძანა მეფემ და კვლავ ბრძოლაში გადაუწოთო.

მეფე ერეკლესთან ვინმე ბარათაშვილი მივიდა და მის კარისკაცს, ყორღანოვს უჩივლა. ერეკლემ პასუხად ეს ამბავი უთხრა: ერთ სამხედრო ზამთარს თოვლით სავესე ხეში გადავიარდა ვიღაც ყორღანოვი და დაიხრჩო. როცა მისი გვაში გაიხრჩნა, მგლებს სუნი მოედინათ და ათოვლ მგელი მიესია. ახლოს რომ მივიდნენ, ერთმა მგელმა სხვა მგელით შეაჩერა და უთხრა: შესდევნო, ეს ყორღანოვი ყოვილა და ჩვენი ვერას გავხედებოთ. შე დალოცვილო, დაუმატა ამბავს მეფემ, თუ ათმა მგელმა მკვდარ ყორღანოვს ვერა დააკლო რა, მე რა უნდა დავაკლო ცოცხალ ყორღანოვსაო.

მეფე ერეკლეს დროს ქალაქში გარდაიცვალა ერთი თავადიშვილი, რომელმაც თავის მეგობარს ასეთი ანდერძი დაუტოვა: ჩემი ქონებიდან რაც შენ ვინოდღეს, ჩემს შვილს მიეცი და დანარჩენი შენ ჰქონდესო. ამ ანდერძის ძალით მეგობარმა ილიე ნაწილი მამულისა თვითონ დაინაკურთა და მცირედი ნაწილი კი მეგობარის შვილს მისცა.

შვილმა სასამართლოში იჩივლა, მაგრამ ვაამტყუნეს. იგი საჩივროლად მეფესთან წავიდა. მეფემ განიხილა ანდერძი, დაიბარა მეგობარი და უბრძანა: ანდერძის ძალით, რაც შენ ვინდა, ესეც იგი, რაც შენ შენთვის აირჩიე, ის შვილს უნდა მისცე, დანა-

არჩენი კი შენთვის უნდა დიტიოვო. ერთხელაც მეფე ერეკლე დედოფალთან ერთად ყარაიას გაემგზავრა. გზაში ზის ძირას ჩამოსხდნენ დასაგუნებლად: ამ დროს გამოიარა ერთმა აზნაურიშვილმა, რომელსაც ქალ მოჰყავდა თურმე. „გამარჯვება“ მოახსენა მეფეს, რომელიც მანამდე არ ენახა და ვერ იცნო.

— გაგიმარჯოს! — მიუგო ერეკლემ.

— საით მიბრძანდებით აქეთ? — ჰკითხა აზნაურიშვილმა. მეფე გაიხუმრა:

ჩვენ მოვლულვართ ყარაიას, ვაფნენებ სარაიას, — თუ ამ შენ ქალს დამითმობ, ჩავაცმევდე დარაიას.

ამაზე აზნაურიშვილმა მიუგო:

არც მოვლულვართ ყარაიას, არც ვაფნენებ სარაიას, ქალს ქალში ვამიცვალდე, რას ვაქნენ შენს დარაიას.

მეფე-დედოფალს რაღა დარჩენოდათ, გაჩუმება აეკვირნეს.

სპარსეთის შაჰმა ქერიმმა მეფე ერეკლეს დღესანები გამოუგზავნა და მოსთხოვა: როგორც წინამორბედი შაჰების დროს მიღებული წესი იყო, მეც თორმეტი წყვილი ახალგაზრდა ქალ-ვაჟი გამომიგზავნეო. ერეკლემ ელჩები ხელყარბილი გაისტუმრა და გამოთხოვებისას უთხრა: იცოდეთ, თქვით მე ვერ მომატყუებს, რადგან თერთმეტი ვემაკებ ერთი დღით აღრე დავიბადეო.

1796 წელს რუსეთის იმპერატორმა კათარინემ მეფე ერეკლეს ევროპული ჩაის სერვიზი და რუსული სამოვარი გამოუგზავნა. დარაილის ხელმაში (კარში) რუსის ელჩებმა გაბრიელ ყაზბეგის ძევირფასი ძღვენი ციმციმ გადსცეს და უჟან გაბრუნდნენ. ყაზბეგმა კუთხოვლი საჩუქრად მეფეს თბილისში გამოუგზავნა. მეფემ ბრძანა, ჩაი ააღლეთო. მთელი დღე ისე გავიდა, რომ სამოვრის ადულტმა ვერაინ ვერ მოახერხა. მეფე კი ჩაის უცდიდა. ბოლოს,

როგორც იქნა მოართვეს ჩაი. მეფემ იკითხა: ვინ ააღლეთო? უპასუხეს: აი, თქვენს კარზე რომ მთიელი მოხუცი დედააკაცია, იმანო.

მეფემ ხელი მუხლზე დაირტყა და თქვა: ეგრეც ვიცოდი, ბარში რომ ჰქუდა დღიარება, მთაში ახოვნესო.

ერთ ზღვხულს ერეკლე ამალთურთ სამაჩაბლოში გაემგზავრა. მაჩაბლებს ეს შეეტყობთ და დასახვედრად ემზადებოდნენ. ხალხნიც ხმა დავარდნილიყო: მეფე ერეკლე მობრძანდებო. დიდი თუ პატარა გზაზე გამოსულიყო მეფის შესახვედრად. ზემო ნიქოზის მინდვრებში ყანის მკა ყოფილა. იქაც ყველას თავი დაენებებინა მუშაობისათვის და გამოფენილიყო. მხოლოდ ერთი ხანში შესული დედააკაცი შუა მინდორში იდგა და მთითბულ ყანას ფოცხვდა. ერეკლემ გაიბჭრა გზა და ცხენდაცხენ, ამ დედააკათან მივიდა. ამაღა შორიახლოდან თვალს ადევნებდა.

— დედი, — შეეკითხა ერეკლე, — რა ამბავია, რომ ამ გაგანია სიციხეში მინდორში მარტო დარჩენილხარ და მუშაობ? დანარჩენი ხალხი სად წასულა?

დედააკაცმა ერთი კი ახედა, მეფე, რა თქმა უნდა, ვერ იცნო და უპასუხა: ახა რა ვიცი, შევილო და ძმარო, მეფე ერეკლე მოსულა და უნდა ვნახოთო.

— მეერ, რატომ შენც თან არ გაჰყე ხალხსა, რომ მეფე ვენახა.

— შენ კი ვაიხარე, ამ ვაცხარებულ მუშაობაში რა დროს მეთვის ნახვათო.

ერეკლეს ისე მოეწონა დედააკაცის ნათქვამი, რომ ცხენიდან გადაიხარა, ოქროთი სავეც ქისა ხელში ჩაუღო და უთხრა: ხალხს გადაეცი: თქვენ მეფის სანახავად წახვედით, მე კი თვითონ შეახლა-თქო, და ცხენი აღგილიდან მოსწყვიტათ.

დედააკაცი კარგა ხანს გოგონებულ იდგა და მაღლიანი თვალებით გასცქეროდა შორს მიმავალ მეფესა და მის ამაღს.

ლექსები

ნინო ლონჰრიძე
ორი ზღაპარი
მხატვარი
ზურაბ ფორჩხაძე

ნახტი

დედი სნის წინათ ერთ ტყეში მუხის ხე ცხოვრობდა.

ერთხელ, გაზაფხულის დამდეგს, მასთან ჩიტო მიფრინდა და მის ტოტებზე ბუდის გაკეთების ნება თხოვა. მუნა სინარულით დათანხმდა, რადგან ჩიტები ძალიან უყვარდა.

ჩიტმა ბუდე აიშენა, კვერცხები დააოო და ბარტყებიც გამოიჩევა. სამწუხაროდ, ბარტყები ძალიან მტირალეები იყვნენ. სანამ დედა მათთვის საჭმლის საშოვნელად დაფრინავდა, ბარტყები სულ ტრიოდნენ და მუხის მძივისტოლა ნაყოფს ცრემლებით ასველებდნენ.

შეწუხდა კეთილი მუნა და კაჯკაქს სთხოვა, მექულებთან წახულიყო და

დღისით ლამაზი სანახავი გახლდათ მწვანე ხეებში ჩაფლული პატარა ქალაქი, ღამით კი აქ ვერაფერს დაინახავდით, რადგან ქუჩები განათებული არ იყო...

მოსადაროვებოდა თუ არა, ქალაქის ქუჩებში ერთი პატარა ტანის კაცი გამოჩნდებოდა ანთებული ფარნით ხელში და მთელი ღამე ასე დაიარებოდა ქალაქში. თუ ვინმე შეეკითხებოდა, რატომ ჩადიოდა ამას, კაცი ტყუიდა: — თუ ვინმეს ღამით გზა დაეკარგა, მე უნდა დავეხმარო პირვანში, ეს არის ჩემი მოვალეობა...

ამის შემდეგ, თუნდაც სტყვეასავით დაეყარათ მისთვის შეკითხვები, კაცი აღარაფერს ეუბნებოდა აბეზარ ცნობისმოყვარეებს და უჭმარისპირად ავრტყლებდა გზას.

ასე გაიარა მრავალმა წელმა... უცნაური კაცი, რომელიც ანთებული ფარნით ხელში ღამ-ღამობით ქუჩებში დაიარებოდა, მოხუცდა, სიარული გაუჭირდა, ძლივს დაფრატუნობდა. ზამთრის ერთ დღეს პატარა ქალაქში დიდი თოვლი მოვიდა, ღამით კი ჩაბრტყენი ამოვარდა. მაგრამ ფარნიანი კაცი არ შეეპუბა და ჩვეულებისამებრ გამოვიდა გა-

რეთ. ძლივს ადგამდა ნაბიჯებს, ძალზე უჭირდა სიარული თოვლსა და ქარბუქში.

სუსტი ვაძლიერდა, ნამქერმაც იმატა, მოხუცს თანდათან ელეოდა ძალა. შუალანისას კი არაქათამოცვლილი ნელა ჩაიკეცა თოვლში. მისი ფარანიც ოდნავდა ბუტყავდა. ხეებს ძალიან შეეცოდათ მოხუცი, უნდოდით რითიმე დახმარებოდნენ და ყველაზე გულკეთილებმა, ყველაზე გულადებმა გადაწყვიტეს ლამპიონებად გადაქცეულიყვნენ, რათა მოხუცს ღამით სიარული აღარ დასჭირებოდა...

უკანასკნელად აიხედეს ხეებმა მაღლა, გამოემშვიდობნენ ცას — ამერიდან ხომ სულ თავდახრილები უნდა მდგარიყვნენ — და ლამპიონებად გადაიქცნენ...

ქალაქი განათდა... იქ დღიდან მოყოლებული, აღარავის უნახავს პატარა ქალაქში მოხუცი კაცი ფარნით ხელში. ზოგიერთს ჰგონია, რომ იგი შინ არის და გარეთ აღარ გამოდის. ზოგი კი ფიქრობს, რომ იგი სხვა ქალაქში წავიდა, სადაც ლამპიონები არ არის და ქუჩებს განათება სჭირდება...

ღანამდვილებით კი არავინ იცის...

ჭაღარა უაუვი

ძია ირაკლიმ მავთულბადით შემოღობილში დამწყვეტული შაშვები გვიჩვენა და თან ერთი საინტერესო ამბავიც მოაყოლა: „გასულ წელს ამ ეოლიერში ორი დედალ-მამალი შაშვი გამოვზარდი. პატარა შემოღობილში ძალიან გაუჭირდათ, ღამის გალობაც დაივიწყეს. ბუდის შენებაც გვიან დაიწყეს. მე საშენი მასალა მოვემარაგე — ბემბული, ჩილა, ბალახი, ხახვი, მლიერები, უბრბულშელს. აპირლის ბოლოსათვის ვოლიერის ერთ კუთხეში ბუტყზე ბუდე გამართეს. მაღლ შიგ ოთხი კვერცხი განდნდა. დედალი შაშვი კრუხად დაჭდა. საინტერესო ის არის, რომ შაშვი ბუნებამავე ვერ იტანს, როცა მის ბუდეს ადამიანის ხელი ეხება, და თუ კი ეს შვატყო, ბუდეს მამწინე შეიძლეებს. ახლოცა აღარ გაეკარება. აჟ, მართაბა, ასე არ მომხდარა, მაგრამ შაშვმა ბარტყები მაინც ვერ გამოჩეკა. ერთი თვის შემდეგ მან ხელახლა დარწყო კვერცხების დება, ისეც ოთხი კვერცხი დალო და კრუხად განწეორებით დაჭდა. ახლოც გაუჭირდა გამოჩეკვა — სულ ორი ბარტყი გამოჩეკა და იმათგანაც ერთი ძლივს გაზარდა. ბარტყს მოთეთრო ნისკარტი და მურა ფერი ჰქონდა. შაშვის ამ ოჯახის შემზღვევარ საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ შაშვს ტყვეობაში ყოფნა და, განსაკუთრებით, გამრავლება ძალიან უჭირს. ტყვეობა უფრო მეტად მამალ შაშვს დაეტყო, შეიძ-

დაიხურა ჩვენი ქუჩა

როკობისთვის პატარ-პატარა ქუდები მოეტანა. კატკატმაც შეუსრულა თხოვნა, ქუდები მოუტანა და მუხის ყველა ნაყოფს ჩამოურიგა.

როკობი დღესაც აღარ იხდინა იმ პატარა ქუდებს, შიშობენ, ვაითუ ოღესმეო ჩვენთან ისეც დაიბდონ მტირილა ბარტყებშიაო.

ლება კვრატების უნაყოფობაც მისი ბრალი იყო. მას ჯერ საკის ბუმბულები გაუთეთრდა, შემდეგ სითურე მკერდზე და მუცელზედაც გადაედო და მთლად გაქვარავდა, თანაც მოიწვინა, ავადმყოფს დაემგავსა. მივხვდი, რომ საკვეში რაღაც ნივთიერება აყლდა და შაშივი ბუნებში გავუშვი. პირველ ხანებში ის ამ დეკლებს არ მოსცილებია, მთელი დღე ეზოსა და სახლის გარშემო ტრიალებდა. მოგვიანებით კი დილა-საღამოს თუ მოიკითხავდა თავისიანებს, ბალზე შემოჯდებოდა და თავისი საამო გალობით გეტკბებოდა, გამარჯვების დრო იყო და შეიძლება ოჯახის განთავისუფლებასაც გეთხოვდა.

ერთ დღას ლისის ტბისაკენ გავი-სიკირე. იქ ერთი ჩვენი უბნელი ცეკვის მასწავლებელი შემხვდა, — პარკის ტყეში, მხარზე თოვგადებულ დაბობრებდა, შაშვებზე ჰაერის თოვით ნადირობდა. თასმაზე წინადიორვი ჩამოვიტოვდი, დანაშაულს ვერ გრძნობდა. გვესაუბრა, როგორც ჩანდა, არ იცოდა, რომ შაშვზე, როგორც მკალობელ ფრინველზე, ნადირობდა, მაინოთ აკრძალულია. ცივად მამძლედა პასუხს, თან ტუისაკენ იყურებოდა. საუბრის დროს თავზე ელ-დასავით გადავიფიქრინა ჩემმა ქალარა შაშვმა, ამ კაცთან რომ დამინახა, განაფრთხილებელ ხმაზე დაიკვირება და ტყე შევირია. ბრაკონიერმა მის თეთრ ბოლოს გააყოლა თვალი და თან დასძინა: ეს ქალარა შაშვი ამ დღესასწაულს მხედდა, თითქმის მითვალთვალავს, სხვებს როგორ ვზოცავ. ერთხელ მასაც ვესვროდი, მივარამ ავაიცილე. იმის შემდეგ ახლოს აღარ მიკარავდი. მცნობას, ძალთან მივდი-თახის და თავისი ქაჩხებით სხვებსაც ფრთხილებს. მე იმ ქალარა შაშვის ამბავი მოუყუვევი და თან ვთხოვე, განზრახვებზე ხელი აეღო, არ მოეკლა ჩემი გამაზრდელი შაშვი, შევატყვე-უყურადღებოდ მისმენდა.

რამდენიმე დღის შემდეგ ქალარა შაშვი თავისი ძველი ბინის კართრს ვხვებო მკვდარი. მძიმედ დაკრთონ მოფრენილიყო და აქ დაეღია სული. ტროლობიდან ჰაერის თოვ-ფის სკრია ამოუყვლა, — ვიცანი. ჩემს ნაცნობს მოეკლა, ან იქნებ სხვა-

საც. სამწუხაროდ, ჰაერის თოვით შეიარაღებული ბრაკონიერები თბი-ლისის შემოგარენში ხშირად ნადი-რობენ და მათ ყურადღებას არავინ აქცევს. მსგავსი მაგალითები სოფ-ელ უფრო ხშირია. ამ საქმეში სკო-ლის მოსწავლეებიც ხშირად სკოდა-ვენ, შეუტრიალებლად ელტბენ შაშ-ვებსა და ჩხართვებს. ჩვენი ბუნების პატარა მეგობრებს უნდა შევახსენ-ოთ, რომ შაშვი საქართველოს ბუ-ნების მკვიდრია. ზამთარ-ზაფხულ ჩვენთანაა, თუ არ დაფრთხოვით, ეზ-ოსაც არ მოსცილდება. იკვებება აღ-მნიანისათვის შავზე მწერებით, ავად-მყოფობის გადამტანი ლოკოინე-ბით, კივიტით, მცენარეთა ნაყოფი-დღითვალობისას, როცა გაუჭირდე-ბა, თავს ყოველთვის ჩვენს სიახლო-ვეს აფარებს, ადამიანისაგან ელის დახმარებას და თანდათან მოუტირე-ბული და მიმნობი ხდება. მშვენი-ერი გალობით ატბობს და ამშვენებს შაშვი ჩვენს გარემოს, ქალაქსა და სოფელს. შაშვს ყველა უნდა უფრთ-ხილდებოდეს, მისი მკვლელი კი მკა-ცრად უნდა ისეგბოდეს.

შაშვს განსაკუთრებით მამნი სკი-რდება ყურადღება, როცა უსუსური ბარკობის ბუღლდან ადრე გადმოიღინ და ფრენას დაბლა, მიწაზე სწავლო-ბენ, სწორედ ამ დროს ისინი ძალზე ხშირად ქალაქის ეზოებსა და პარკე-ბში მავანწალა ძაღლების, კატების, ვირთხების მსხვერპლი ხდებიან. ხში-რად მათ ბავშვები გალიაში ამწ-ყვდვიენ. ტყეობაში უყურადღებოდ მირთვებული შაშვი მალე იღუპება. თუ დაიჭიროვ, კიდეც უნდა მოუ-აროთ, საკვები შეურჩიოთ, რამდენ-იმე დღე კვებოთ, ხოლო როცა ფრენას შეძლებს, ბუნებში გაუ-შვით. ისე კი, უმჯობესია დაჭერის-თანავე გაიყვანოთ ქალაქებთან და ისეთ ადგილას გაუშვით, სადაც სა-ფრთხე არ ეტყობება.

ა.ლ. არაბული,
ხაქართველს ბუნების დაცვის საზო-გადოების ცხოველთა დაცვის სექციის თავმჯდომარე.

ფერნანდო ნამორა (დუბუაღუნი 1919)
წელს ცნობილი პარტუბლერის ქმნი-რალია. მისი ნაწარმოებები მსოფლიოს მრავალ ენაზეა თარგმნილი. ნამორას შემოქმედებას ჰუმანიზმი, სოციალური პრობლემების სინაზვილით გამოარ-ჩევა.

მოთხრობა „მელოდე“ ეძღვნება პო-რტუგალიის ისტორიის მღვდლარე პე-რიოდს — იმ დღეი სახალხო ბრძოლას დაწყებით ეტაპს, რომელიც 1974 წლას 25 აპრილის რევოლუციური გადატრე-ალებით დამთავრდა. ავტორი შევიდა დახება ფუნაზმისაში წინადადვიე-რის ატმოსფერო და თავისი მივიე-ბის ვენაღდ გმირ უმბერტო დელდაი-სათვის, რომელსაც ხალხს „უშიშარ გენერალს“ ეძახდენ. 1955 წელს უ-დელდალამ დიქტატორ სალვადორს სა-ნაცვლად თავისი კანდიდატურა წამო-ყენა რესპუბლიკის პრეზიდენტის პოს-ტზე. მოთხრობაში აღწერილია „უში-შარი გენერლის“ ჩამოსვლა დისპოს-ში, სადაც მას ათასობით მუშა შეხვდა, და სალვადორისადმი ოპოზიციურად გან-წყობილი კანდადის მომხრე მშვიდო-ბიანი დემონსტრაციის დახვრება.

გეგლე

შუანანდო ნამორა
მხატვარი
ჟემმალ ლოლუა
მონტრობა

ორიოდე წლის წინათ, აღდგომა დღეს ეფინტოს დღოი აჩუქეს და მას მერე სახლში გათენებიდან და-ლაშებამდე ბავაბუეი ისმოდა. ხმალური შემწებული შინაბურები და მეზობლები ეფინტოს მამას სხე-წყობონენ, დაემალა თავისი სარუ-ქარი, მაგარამ მამა ნაღდი მეგობარი იყო — შვილს არც დაუვმლა დღოი და არც მასზე დაკერა აუტრძალა, მაგარამ უთხრა:

— ეფინტო, თუ ასე ზშირად უბა-გუნე, შენი დღოი მალე გაიციევი-

ბა. რა თქმა უნდა, შეიძლება ახალი იყიდო, მაგრამ ეს დოლო შენ მინც ყველა სხვას გირჩევნია, ალბათ. მე ასე მგონია. პოლა კარგი იქნება, მარტო კვირაობით დაუტრა ხოლმე. მაშინ ტყავი ღიბანას გაძლებს.

— კარგი, მამილო, მარტო კვირაობით დაუტრავე, ოღონდ ხომ შეიძლება სხვა დღეებში ლოგინში ჩავიდო და გვერდით დავიწვიო?

— რა თქმა უნდა. ამის შემდეგ სახლში სიჩუმემ დაიხადურა.

ყენიტო კი ისევ იწვენდა საწოლში დოლს, როგორც მისი დაიკო გიდა — თავის მწვანეთვლებს თოჯინას, როცა მას მაქამნიან კაბას გახდიდა ხოლმე, არ დაეკმუჭნოსო.

მაგრამ ვიდრე ყენიტოს ნამდვილ დოლს აჩუქებდნენ, რომელზეც მართლა შეიძლება დაკრა, სახლში უკვე იყო დოლი — იგი ფერწერულ ტილოზე, მისალბე ოთახში ეხატა. სისხლისფერი წითელი ტრენცები დაწერილი სურათი გრანდიოზულ

ძრის რამ გამოანახივი, ანათებდა მის ხელებს, ხოლო მთელ სურათზე მსუბუქი კვამლი მიმოფენილიყო. მძლავრი ცხენები ყალბე შემდგარან, ჭარისკაცებს რიგები შეუმტეილოებიათ და ხიშტები მტრისკენ მიუშარათეთ, დროშები ლაღად ფრიალებენ ჰარში — და ეს ყველაფერი იმიტომ ხდებოდა, რომ მებრძოლებს დოლის ბავაბუები ამხეუბდა. ის განვაშვით გაისმოდა და ცეცხლს უყიდებდა ძარღვებს. მერე როგორი მკვეთრი რიტმი ჰქონდა, როგორი ტემპრი! დოლის გუგუნით მთელ სახლში ისმოდა მებთატეხასავით. ამ ხნაჰრისაგან ყენიტოს ყურებში ზრიალი ედგა და უკვირდა, როცა დედს, მამას, ძიას ან დაიკოს შესცქეროდა: რატომ არც ერთის სასმენელს არა სწევებოდა ეს ხმა, რატომ არ წამოხტებოდნენ ისინი დოლის მომწოდებლური ხმებისაგან და საგმირო საქმეებს არ სხადიოდნენ?

ყენიტო მამას ხშირად ეკითხებოდა ნახატის შესახებ, აინტერესებდა, რა იყო მასზე გამოსახული. ვინ

ტილო ნაპოლეონის თავყანისმცემელ ჰაპამის ეკუთვნოდა და ჰაპამე ფაქიზად უფრთხილებოდა მას, როგორც საოჯახო რელოკვიას. ალბათ იმას მიანიც ესმოდა დოლის გუგუნე.

— გესმის, გიდა? — იმედიანად ეკითხებოდა ყენიტო. მხოლოდ დას შეეძლო გავგო მისი გულისთქმა, რადგან ადვილად სწევებოდა უფრთხისთვის დღეარულ სამყაროს.

ორივენი მოსასმენად ეშალდებოდნენ. ბოლოს და ბოლოს, გიდას ყურამდეც აღწევდა ფლოკეების თქარათქური და დოლის მოზიემე, მხიარული მოწოდება. ერთხელ ისიც კი მოეჩვენა, თითქოს ჭარისკაცები შეიძინენ და სურათიდან პირდაპირ იატაკზე მოინდომეს ჩამოხტომა, ის კი არა და, კინაღამ ზიშტებიც შეესო თვალბში. ნახტივით განაცრისფერებულმა გიდამ ძლიეს ამოილულა:

— მეშინია. აღარ მინდა დოლის მოსმენა.

როდესაც აღდგომა დილას გამოლიქებულმა ყენიტომ გვერდზე მი-

ბრძოლას ასახავდა: ნაპოლეონერ მუნდირიან ჭარისკაცებს, მოფრიალუ დროშებს, ყალბე შემდგარულაყებს — გვეჩვენებოდა, რომ მტრის თავებზე აღმართული მძიმე ფლოკეები სადაცაა გასრესდა მათ. ყველაზე წინ მთელი ტანით მოჩანდა ლურჯ და წითელი ჭედნიანი ამაყი პატარა მელოლი. გვერდიდან დაცემული შუქი, თითქოსდა ხან-

აიანი ეს ჭარისკაცები, რომელი მკვეყნისაა ეს ლამაზი დროშა, და, რაც მთავარია, ვინ არის მელოლი?

შეიძლება კი, პატარა ბიჭი უძლებდოდეს ბრძოლას?

მამას ომებზე საუბარი არ უყვარდა. საეკირველიც კი იყო, მისთვის საძულველი სურათი კედლებზე რომ ეკარა. ყენიტომ კარგად იცოდა, რომ ეს დროისგან გახუნებული

ყუდებული დოლი დაინახა, გულკინაღამ საგულედან ამოუყარდა. მღელვარებისაგან ლოყები აუფაკლა, წამოხტა და მისალბე ოთახში გაიქცა. შეეცადა, ნახატზე გამოსახული მელოლის ამაყი პოზა მიეღო. მოვილი დილა უკრავდა დოლზე და ყველანი გააღვიძა. იმ დღიდან ყოველ დღით უკრავდა ყენიტო და ამითი მინაურებდა მესობლებს ანერვი-

ულდება, სანამ მამამ არ უთხრა:

— ენითო, თუ ასე ხშირად დაუტკრა, შენი ღოღო მალე გაიციეთება...

ბიჭუნას ძალიან უყვარდა თავისი მამილო. ეს ვაჟკაცური კაცი არავის წინაშე ქედს არ იხრიადა. მერე როგორი თემბი ჰქონდა! ხშირი, დიდებულნი, აქა-იქ ჰქარაზებდნენ. ცხარე კამათისას ახარტში შეუსული მამა თავლებზე ჩამოფენიდა. თმის ზეგითო-კენ აიყრია ზოლზე, და რა მშვენიერად გამოხატოდა ეს ექვტი. ასეთ დროს ენითო ეწადა ეთხოვა: „მამი, კიდევ ერთხელ გააკეთე რა!“.

მამა ყველაზე ძლიერი იყო ამ ჭერყანაზე. ის ვარჯიშებდა, პლასტიკის ქარხანაში მუშაობდა და დილის მატარებლისთვის რომ მიესწრო, დილაბინდზე უნდა გასულიყო შინიდან. ენითო მას მხოლოდ საღამოობით ხედავდა. ნავაზშევს მამა წინათ ხელში მოიკალათებდა წულს სკამზე და პირში განუყრელ ჩიბუხს გაიჩრიადა, ამ დროს განსაკუთრებით მკაფიოდ მოჩანდა ღრმა ნაჭრილობები მის შუბლზე. შორიანის ხალიჩაზე დასკუთებული ენითო საათობით შესიკრებდა მამას და ვერც ამჩნევდა, თუ როგორ იპარებოდა ღრო.

ო, როგორ ვერ იტანდა იგი იმ უცნობებს, თითქმის ყოველ საღამოს რომ ერთადღობდნენ მამასთან და მერე ერთად იკეტებოდნენ პატარა ოთახში, სადაც ლოვის ეტეოდა საკერავი მანქანა, ერთი საჭერი და ერთი მრგვალი მაგიდა, რომლის გარშემო ხანდახან მთელი ოჯახი იყრიადა თავს ბანქოს სათამაშოდ. ამ ოთახში ძალიან ბევრი წიგნი ეწყო. მამა, როცა კი შეეძლო, წიგნებს ზღომად იძენდა.

— დედი, ვინ არიან ეს კაცები?
— მამას მეგობრები.
— რატომ ჩვენთან ერთად არ სხდებიან სასაუბროდ?

— არ შეიძლება, ენითო. მანა სერიოზულ საქმეებზე მსჯელობს; ჩვენ ხელს შევუშლით.

— აა, არ შეგვიძლია მათი მოსმენა თუ?..

— შეუძლებელია, გამოცდებისათვის ემზადებიან...

— მეც ვაბარებ გამოცდებს.

— არა, შეილო, მათი გამოცდები უფრო რთულია.

როგორი უცნაური და მიმზიდველი ეჩვენებოდა ენითოს დიდების ცხოვრება!

მაგამ მამას მეგობრებს აღმატებულ უყურებდა. საღამო მოახლოვდებოდა თუ არა, უკვე უთვალთვალებდა მათ სარკმლიდან. არ მოსწონდა ის ხალხი. არც მისაღებში დაიკიდებულ სურათზე დახატულ ჯარისკაცებზე ჰვაგდნენ ისინი, არც მამასა და ძიას, ის კი არა, სულ არ იცინოდნენ. ამათი მიზვნით მამას შეილთან სალაპარაკო დრო აღარ რჩებოდა.

— დიდი რომ გავხდები, ხომ დამასწრებ შენს საუბრებს?

მამა თანზობის ნიშნად თავს უკრავდა. ო, ნეტავ ჩქარა ვაგერნელიყო დრო! მაგრამ დრო თითქოს ერთადიგლს ტყეპნიდა.

სამაგიეროდ, კვირადღეობით სულ მამასთან იყო. რა მშვენიერი იყო ეს დღეები! ისინი ერთად დახტელობდნენ პარკში, მინდვრებში და ჰერბარიუმისთვის ღამაზე ფოთლებს აგროვებდნენ, დაღობდნენ ფეხბურთზე და ხანდახან ღარიბთა კვარტლებსაც ეწვეოდნენ ხოლმე. აქ უმარავი ბურუსში ჩამალული ჭუჭყიანი ხსოვი იდგა და შვი კიდევ უფრო ჭუჭყიანი ხალხი ცხვებოდა. ენითო ერთდროულად შიშის, ზიზღისა და დანაშაულის გაურკვეველ გრძნობას განიცდიდა. რატომ მოიწვედა ასე შეუპოვრად მამა აქეთ უცნობებთან შესახველად? მამის ჭკვევაში საიღვებო რამ იმალება და ენითოს სწყინდა, რომ მასთან გულახდილი არ იყენენ.

— მიდი, ბავშვებთან ითამაშე, მე პატარა საქმე მაქვს.

მამა ახალ მეგობრებთან ერთად ტრაქტორში მიემართებოდა, ენითო და მისთან დაძმავებული ადგილობრივი ონავრები კი მხიარულ ითამაშს იწყებდნენ და დრო შეუმჩნევლად ვარბოდა. ღარიბთა შეილეთი კარგი ამხანაგები იყვნენ. ენითო ნაკლებ ყურადღების აქცევდა მათ ჭუჭყიან ხელებსა და დაბეჭილ შარტლებს.

— მამი, შეიძლება ამ ბიჭებთან დღოი წაბოვო?

— შეიძლება. მაგრამ როცა ბავშვებს ღოღს აჩვენებ, ჯარისკაცები არ აქო. ომი ძალიან ცუდა!

— რათა, მამი, ჯარისკაცები ხომ მამაკები არიან?

— დამიანებმა თავიანთი სიმამაკე სხვანაირად უნდა გამოავლინონ.

— როგორ?

— უნდა კეთილი ვიყოთ, და თუ საჭირო ვახდა, თავიც დავდოთ ერთმანეთისთვის.

ენითო მამა აწილო დღოი. ნეტა რა საჭირო იყო, თუკი ბრძოლის ყიენის ვერ დასცემდა!

ისეთი კვირა დღეებიც გამოერეოდა, როცა მამა გარეობაზე ვაგეოლოდა და თავის ბიჭუნას უთანხმდებოდა, კაფეში შეხვედროდნენ ერთმანეთს. ენითო ძალიან ამაყობდა, ჭერი ერთი, იმერთო, რომ მამას თანასწორივით უთანხმდებოდა, და კიდევ იმერთაც, მარტოდმარტოს რომ უშვებდნენ დანიშნულ ადგილზე მასთან შესახველად. ეს იყო პატარა კაფე მუნიციპალურ მოედანზე, აქედან მატარებლები გადიოდნენ და მთემში მიჰყავდათ მდიდარი ქალაქელები, რომლებიც ცდილობდნენ განრიდებოდნენ ღოსათონის ნისლს. კაფეში მუსიკა უკრავდა. ჭუჭყიანი და ქალიშვილები ერთი ეთვილ-ხივილით შემოუსხდებოდნენ მაგიდებს — თავს ისე გრძნობდნენ, როგორც შინ. ხანგამოშვებით ერთერთი იმთავიანი მონეტას ჩააცვებდა მუსიკალურ ყუთში. მონეტის ჩავედებისთანვე ახალი მელოდია იზადებოდა. მუსიკალური ყუთი ენითოს სრულქმნილ სასწაულად ეჩვენებოდა. როცა გიდა ჩიოდა, მამას რომ მარტო ბიჭი დაპყავდა კაფეში, ენითო უსირხვილოდ ცრუობდა, გვანებებს იქ არ უშვებენო. სინამდვილეში გოგონები ყოველთვის შედიოდნენ კაფეში, მუსიკალურ ყუთში მონეტებს აგდებდნენ, ხელიგულეებს ერთმანეთს უტყაპუნებდნენ და მთელი სხეულით ირწყუნდნენ. ირგვლე ისეთი ღრიანცელო იდგა, კაცს ვერავფრს ვაგაგვინებდა.

მამა დამარწმუნებელი, სერიოზული ტონით ესაუბრებოდა ხან

ერთ, ხან მეორე უცნობს ან რალაცას იწერდა რვეულში. მაგიდაზე, ყაფის ფერწის გვერდით, ყოველთვის ელაგა რაადენიმე წიგნი. რას წერდა

მამა, რა წიგნები დაქვინდა თან. რა ხალხი მოდიოდა მისთან საღამოობით? ხანდახან ექენიტოს ისეთი გრძნობა ჰქონდა, თითქოს მამა ორმაგ ცხოვრებას ეწეოდა, მასში ორი კაცი ბინადრობდა: ერთი — რომელიც მშვიდად იჯდა მაგიდასთან სხვებთან ერთად და სხვადასხვა თემაზე საუბრობდა და მეორე — შეუცნობი, რომელიც შიშსაც ვერცხდა თავისი იდუმალებით.

ერთხელ, საღამოებამს, მოულოდნელი რამ მოხდა. ქუჩაში, სველ ხილზე ავტომობილების თვლების შრილობა და დაბურთულების ხმა გაისმა. მაღე კიბეზე სირბილით ამომავალთა ნაბიჯების ხმა მოახლოვდა და ქარზე ვილაყამ დააკაუნა. დედა, თითქოს მეხი დაეცაო, შუა ოთახში გაქვავდა. მეჩე ფეხაკრეფით მიუახლოვდა სარკმელს, ფარდა გადასწია და თქვა: „მოიღ, შეხედე, არანალო!“

მამამ ქუჩაში გაიხედა და მისივე პატარა ოთახში გაეყარა. იმდენი ქაღალდი გამოიტანა, რომ ძლივს გვირა ორივე ხელში. ძიამ ქაღალდები გამოსტაცა და ბაღში გამავალი ფანჯრიდან გადახტომის წინ მამას მიუბრუნდა:

— არანალო, ერთად გავიქცეთ!

მამას თმა თვალბუბზე ჩამოეშალა, შუბლზე ორმა ნაპერილობევი გამოეჩინდა, მაგრამ თმა ხელის ჩვეული მოძრაობით არ გაუსწორებია, მხოლოდ თავი გააქანია და თქვა:

— არა!

— გავიქცეთ, სანამ დროა!

— ცუდი არაფერი ჩამიდგინა, რისი მეშინია, არ ვიცი?!

ქარზე უფრო ძლიერად და ხანგრძლივად დააკაუნეს. ძია ბაღში გადახტა. როცა კაქუნი განმეორდა, დედა კარის გასაღებელს გაემართა. ექენიტოს ისე მაგარად უცემდა გული, ისეთივე შიშსა გრძნობდა, რა რაღაც საშინელს მოელოდა, როგორც მაშინ, როცა სეტყვა ეხლებოდა ხოლმე სარკმლის მინებს და მეხი გრგვინავდა ცაში.

— ჩქარა, ოთახში შედი, ექენიტო! ბიჭმა მაინც შეისწრო თვალი შემოსულეს. სხვების დასამოლადად მათ შლაპები შუბლზე ჩამოეფხატათ. ექენიტომ ფანჯარასთან მიიჩინა და ქუჩას გახედა. იქ პოლიციის მანქანა იდგა, პირქუში და უძრავი. ბიჭს ავისმომასწავებლად ეჩვენა ღამის სიშავეს შერწყმული მანქანა. მისი უკან ჯაბი იდგა. იქიდან თანდათიმები გადმოვიდნენ და ქუჩის ორსავე მხარეს გამწკრივდნენ. თუმცა ბნელოდა, ბიჭმა დაინახა, რომ შაშხანები ჰქონდათ, ნამდვილი შაშხანები.

ქარგა ზანი ექენიტოს არაფერი გაუგვია მამაზე. უყვირა, რომ მათთან მომსვლელთა რიცხვი კლებულობდა, ალბათ ვილაყამ უთხრა, ან თვითონ ხელებოდნენ, რომ მამა შინ არ იყო.

— ვინ იყო ეს ხალხი? სად არის მამა? საით წაიყვანეს?

პასუხად დედა ეუბნებოდა:

—სამო ზაურად წაიგდა, შვილო.

— ეყე იგი შლაპიანები მამას მეგობრები არიან?

— არა, მეგობრები არ არიან. აქ მოთმინების ფილა ეცსებოდა ბიჭის ბიძას და შეპყვარებდა: — მხეცები არიან..

რატომ არ შეუძლიათ უფროსებს, წესიერად ავიხსნან, რა მოუვიდა მამას, ან ძიას რა დაემართა? რა მოხდა მათ სახლში? მამის გაქრობასთან ერთად ბევრი რამ შეიცვალა ოჯახში, იმ საღამოს მეჩე, შლაპიანები რომ მოვიდნენ შავი მანქანებით...

ექენიტო ბრიალა თვალბუბით შესცვრიოდა მისაღებში დაკიდულ სურათს, ლურჯქულიან ბიჭუნას, დოლის ზმით აღფრთოვანებულ ჯარისკაცებს და ეჩვენებოდა, იმ საღამოს დოლს ბავუნი რომ დაეწყო, შემოვარდნილი შლაპიანები, ანუ მხეცები, პანიკით მოცოცხავდნენ უკან, იქით, საიდანაც მოვიდნენ.

ექენიტო გრძნობდა, რომ მამა თავისი სურვილით არ წასულა შინიდან. რა უნდა ჩაედინა ისეთი, ციხეში რომ ჩაესვით? რად არ დაიცვეს იგი დედამ, ძიამ, მეზობლებმა ან თავად მან — ექენიტომ? რატომ და იმიტომ, რომ დოლზე დაკვრა ვერავინ მოიფიქრა.

ის მოსაწყენი დღეები, რაც მამა ციხეში იჯდა, ექენიტოს დოლა არც ჩამოუღია — თავი დამანაშვე ეგონა.

ერთ მშვენიერ დღეს მამა დაბრუნდა. ახლა სხვანაირი ჩანდა, ნორმალური. თმა გაუთეთრდა და გა-

უღწეოვდა. ისეთი გამხდარი იყო, ისეთი, რომ... მოხუცივით სევდიანი და მოუჭული დადიოდა, სიხარული წაერთმია მისთვის. ეწინტო არაფერს ეითხებოდა. გულის სიღრმეში ადანაშაულებდა მამას, რომ ის თავისი საიღუმლო ცხოვრების კარს არა და არ უღებდა შვოს.

კოტა ხნის შემდეგ აღდგა ძველა ჩვეულებები. იმგვარივე გასიერებანი, საღამოხანს ამხანაგთა სტუმრობა, კვირაობით კაფეში ყოფნა. არც ერთი მათგანი კრინტს არ სძრავდა მამის პატივობაზე. მაგრამ კითხვებით დახუნძლულ დუმილში ორივენი ღრმად შეფარულ ტკივილსა გრძობდნენ.

ერთხელაც ბლაკზე წავიდნენ. როცა მამა გასახდელი ოთხიდან გამოვიდა, ეწინტომ მის ზურგზე ჭერკიდეც ახალი ნაქდები შენიშნა და გაკვირვებისაგან გაფართოებული თვალებით შეეკითხა:

— ეგ რისგანაა, მამო?

— ფეხი დამისხლტა და გატეხილ მინაზე დავეცი.

— აბა, პიჯაკი რომ გახეული არ არის?

— მაშინ უბიჯაკოდ ვიყავი.

აშკარაა, მამამ იცრუა. მამა მატყუარაა!.. ბიჭი მოიკუნტა, თავი მხრებში ჩარგო და ატირდა. ტუჩებს იკვნეტდა. მაგრამ კვითის მანძიკ ვერ იკაყებდა.

მამა მოთმინებით ელოდა ბიჭის დამშვიდებას, ძლიერ, აღერსიან ხელებს ზურგზე უსვამდა. მერე იმ ლოღებთან მიიყვანა, საიდანაც ორივეს უყვარდა მეთევზეებისთვის თვალის დევნება.

— მომისმინე, ეწინტო, ეს ჭრილობა დაცემისაგან არა მიჭებს. მაგრამ არ ვიცოდი, როგორ ამეხსნა...

ბიჭი ისევ ატირდა, მაგრამ მალე მოიწმინდა კრემლები და ვადაჭრით ჰკითხა:

— ეინ დაგჭრა ასე?

— გახსოვს ის საღამო, როცა... როცა ჩემს წასაყვანად მოვიდნენ?

— ეს მათი ნამოკმეღარაა?

— ჰო...

— და მერე შენ... შენ რაღად დანებე, რომ წაეყვანეთ?

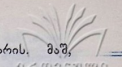
— სხვა გზა არა მქონდა. მომისმინე, შვილო: არის ზოგი რამ, რასაც მხოლოდ დიდი თუ გაიგებს. ეწინტომ თავი ჩაიკიდა და წყნარად, თითქმის უხმოდ თქვა:

— მე უკვე დიდი ვარ.

ეტყობა, მამამ ეს სიტყვები ვერ გაიგონა. მან ნაპირთან მოახლოებულ იგემი შენიშნა და ბიჭს უთხრა:

— ზედაც, გემი შეჭურასკენ მიდის, სადაცაა, მივა კიდეც. ეწინტო უხალისოდ მისდევდა მამას, არც იყო მისული შეჭურასთან, რომ სილაში ჩაჯდა მოღუშული. მამამ მომიტყუა. მამამ ვილაყებს თავი დააჭერინა და აი, ასეთი სამარცხინო ნაქდები დარჩა ზურგზე. ის

არ იყო სურათზე დახატული ჭარბ-საკლებივით მამაცი...

ახალროს ისე შორს არა გარბობდა თავს უფროსების სამყაროსაგან ქენიტო, როგორც ამ დღეებში. აღა-მიანები მუდამ საღივად მიიჩქაროდნენ. ისინი ქენიტოს ჰიანჭველებს აგონებდნენ: ერთელ მან ჰიანჭველების ბუდე მოშალა და ბედის მკვიდრები შემწინებულმა აქეთ-იქით გაიფანტნენ ისე, რომ არ იცოდნენ, რა მოხდა... ქუჩაში მიმომსვლელნი ერთმანეთს შეთქმულებივით შესჯეროდნენ. უფროსების სიხარულიც — ქენიტო ამას ეესტებში, სიტყვებში ამჩნევდა — მის უნდობლობას იწყევდა. მამაც, დედაც, ძიაც, ადრე მაგიადასთან სიტყვის თქმისაც რომ ეშინოდათ, ახლა გაუჩერებლად, მოწაფეებივით ლაპობდნენ. ირგვლივ ყველაფერი მოსალოდნელ ცვლილებებზე მებრძობებდა.

რალა წვრილიმანებს ქენიტოც ამჩნევდა. მამა ყოველდღე ვაზუ-თებს ყიდულობდა და ახალ ამბებზე გაცხოველებით კამათობდა მეგობრებთან. მეზობლებიც — ახლა ისინი ერთმანეთს დღეში რამდენჯერმე ესალმებოდნენ, — ამგვარადვე იქცეოდნენ: ერთმანეთს ხელოდან სტაცებდნენ ვაზეთებსა და შინისა-კენ თუ სამუშაოდ მიმავალნი სიარულში კითხულობდნენ.

რა ხელობა? ვისი სახელები იწეოდა მუდმივად გაზუთებში, ვის სახელებს იმეორებდნენ ყველანი? თუ-მცა, რომც ეკითხა, მაინც არ ეტყობოდა. რამ, რის შოლოდინაა, რის იმედებმა გარდაქმნა ასე საოცრად ხალხი — მამა, დედა, მეზობლები, გამგელები, მთელი ქალაქი? ქალაქში ატმოფერის ადიამბა — ქენიტო ამას მკეთილად გრძობდა, — ის კი არა და, ჰაერიც — მხურვალე, რალაც სიასლის წინამთებობელი, — თითქოს თორიდა დამატულობისაგან, რომელიც სულ მალე, როგორც ხალხი მოელოდა, დიდი სიხარულით უნდა შეცვლილიყო. ქენიტოს ესმოდა, რომ მოკლე ხანში რალაც მნიშვნელოვანი უნდა მომხდარიყო.

ერთ საღამოს მამა და ძია საღივად წაიხდნენ და გვიანობამდე არ დაბრუნებულან, ხოლო როცა დაბრუნდნენ, არც შეუმჩნევიათ, რომ ბავშვებს ჭარბ არ ექნათ. ზღუდრის გადმობიჯა თუ არა, მამამ ცოლის მიზათა:

— ქუჩა პოლიციელებითაა გატეხილი. მდინარის ორივე ნაპირზე უბრალოები.

ტანკები? ხომ არ მოეჩვენა ქენიტოს? მამამ ხომ გარკვევით თქვა, „ტანკებიო?“ მაშ, ყველაფერი ცხადია. ვგრანდიოზული ბრძოლა იქნება — დროშებით, ჭარისკაცებით, დღეებით. მამასაც არ აწყენდა თოფის მომარკვება.

მეორე დღეს მამა სამუშაოდ არ წასულა. ის ისე დადიოდა სასლო, როგორც მზეცი — გალიაში. მზეცი? არა, მზეციები ისინი იყვნენ, მათთან რომ შემოვარდნენ ერთხელ, შლაბიანები... მამამ ჩვეულებრივად ადრე ისულა და სანამ პალტოს ჩაიცვამდა, ქენიტო ვანზე გაიხიზ:

— დღეს ქუჩაში არ გახვდები, შვილო, პირბადა მომიცი.

ქენიტო დღემდა.

— მპირდები?

— რატომ?

— ქუჩაში ბევრი ხალხია, ხმაურია, ალიაქოთია. ისე, როგორც სტალიონზეა ხოლმე ფეხბურთის დრო. შინ დარჩი და არსად გახვიდე.

— აქ, ჩვენს ქუჩაზე, ხალხია?

— ჩვენს ქუჩაზე კი არა, ყველანაა, ჩვენთან შეიძლება მეტიც იყოს, ვიდრე სხვაგან, ხომ მაძლევ პირობას, რომ შინ იქნები?

— არც ფანჯარაში გაიხივლი?

— გაიხიდე, მხოლოდ ფრთხილად.

— რა ხელება, მამი? რამე დღესასწაულია?

— ერთ კაცს ველოდებით. ის მატარებელი ჩამოვა, ჩვენ სადგურზე დაფეხვებით და გამოვაცილებთ. მანიფესტაციამ აქ უნდა გაიაროს.

ესე იგი პირობა არ იქნება, არც ტანკები და ჭარისკაცები! უბრალოდ, ვიღაც ბატონი ბრუნდება ავარაკიდან.

— ვინაა ის კაცი, ფეხბურთელი? რომელ კლუბში თამაშობს?

— ფეხბურთელი არ არის, მამ, მპირდები, არა?

მამა პალტოს იცვამდა. შენგებობის უხალისოდ გაიმეორა:

— გაბრდები.

მერე სარკმელს მიაღდა. ქუჩა ცარიელი იყო, მაგრამ ჰაერში იგრძნობოდა ბრბოს ნაწყვეტ-ნაწყვეტი სუნთქვა, ბოლბა აწყობიდა ყელს. იფიქრებდით, რომ ჰაერის გაჭრა შეიძლებოდა — მრგვალი პურივით. მამამ თქვა, ქუჩა პოლიციელებითაა გატენილი. ეს ნიშნავს, რომ მზადდება შეტაკება და უწინობი, მატარებელი რომ ჩამოდის, გაუძლევა ამ ბრძოლას. ბრძოლა! რა დიდებულ არამა!

გავიდა ერთი საათი და ქენიტოს ყრუ, თანდათან მზარდი ხმაური მოესმა. თითქოს აჩქარებთ ახლოვდებოდა ნაკადი. ქუჩის ატმოსფერო კიდევ უფრო დაიძაბა. ქენიტოს დაძაბულობამ ზღვარს მიაღწია, მოუნდა გავიქნა, დაემსგავრა ყველაფერი, რაც კი ხელში მოხვდებოდა. ძლივს იკავებდა თავს, ქუჩაში არ გასულიყო და ნაკადს არ შეეერთებოდა, „მპირდები, არა?!“ — ასსოვდა მამის ხმა. ხიდის ორივე მხარეზე პოლიციელები გამწყვრივდნენ. ეს ჩასაფრებელი რაზმი იყო. მოვიდა პოლიციელთა ახალი რაზმი, მერე კიდევ სხვა რაზმები, სანამ მთელი ქუჩის გასწვრივ ორი კორდონი არ შეიქმნა.

— ვიღაც ვიღაც მოდი ჩქარა, შეხედ!

დედა სკამზე აბობლდა და სარკმლის მიხას მიტეკმას. დედა სდევდა წავიდა, ან სამზარეულოში იყო. ანდა ეზოში, ან, შესაძლოა, ქუჩაში კი გავიდა. ქენიტო კი, ეხე, შინ იჯდა პატარავით. „მპირდები, არა?“ საჭირო იყო პირობის დაცვა. პოლიციელებს ახალ-ახალი შევსება მოსდიოდათ, ხოლო ბრბო, რომელიც ნაკადს უერთდებოდა, უფრო და უფრო იზრდებოდა. პოლიციელებს შაშხანები თან არ ჰქონდათ, ალბათ არც აპირებდნენ ბრძოლას. იმათ კი, მამა რომ წაიყვანეს, შაშხანები ეკორაა ხალხი.

— ქენიტო, ვერაფერს ვხედავ. — მალე დაინახავ.

ლიახ, მან იცოდა, რომ ვიღაც კაცს მოელოდნენ, უფრო სახელგანთქმულს, ვიდრე ნებისმიერ ფეხბურთელს. ასე თქვა მამამ.

უცებ ქუჩას ბოლოში ბრბო გამოჩნდა. იგი დუმილით ახლოვდებოდა. რაც უფრო ახლოვდებოდა, სირუმიც მატულობდა. უცნაური, ლამის ხელშესახებში სირუმი, მრავალგვარი ხმაურით ორკესტრივად უღივლიდა, ნთავდა ყველა ბგერას, ესლებოდა კედლებს. რამდენი ხალხი იყო! ამ სიწორიდან ყველანი ერთმანეთს ჰგავდნენ, დემოსტრანტები მოდიოდნენ მკვეთრი, გამოზომილი ნაბიჯებით, და თუ რამ დაუდგებოდათ წინ, ყველაფერს გადალახავდნენ ნაბიჯის შეუნელებლად, ისე მსუბუქად, მუშტი რომ განგრეტს ქალაქის ფურცელს. პოლიციამ დაინახა ვინ იყვნენ ეს ადამიანები? რა ბედი ელოდათ, სად იყო მათი მრისხანე ძალის სახლდარი? ბრძოლა იყო თუ არა ეს? რა ბრძოლაზე შეიძლება ლაპარაკი უდროშებოდ და უუფროსობოდ? მაგრამ მოფრიალე დროშების, ქვეშევრდების და ბრძანებების სიტყვების გარეშეც ეწინიერ გრძნობდა ამ მებრძოლებში იმივე ერთუზიანობა, მისაღები ოთახის სურათზე რომ ჰქონდათ ჯარსკაცებს, და მის წინაშე თანდათან დაიწყო უფროსების სტოვების კარმა გაღება. უცებ ბიჭმა მამა დაინახა:

— გილა, მამა! შეხედე, მამა! მან ექსტიტი იცნო მამამ, როცა იგი უჩრად ჩამოვიღო თმის ისწორე-ბოდა. ეს მამა იყო. მამა-ჯარისკაცი. კაცი, რომელმაც შიში არ იცოდა. — მამა! — იყვირა ეწინიერ.

მაგრამ სირუმი ყველა ბგერას ნთავდა და ეწინიერ ხმა არავის გაუგონია. უცებ ნაკადი შედგა. თითქოს ქარაშხალმა ააღელვო ტალღები მოქცევის დროს, როცა ბრიზი მიმართულებას იცვლის. იქ, ქუჩის სიღრმეში, პოლიციელებმა საფარი მოაწყვეს. საფარი იქით აბურჯავდნენ ხიშტების კედელი მოჩანდა, ხიშტები თითქოს იმ წამს ელოდნენ, თუ როდის მოვიდოდნენ ადამიანები უფრო ახლოს, რომ ჩასობოდნენ მათ დაუცველ სახულებს. ღიახ,

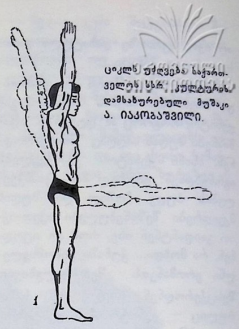
სწორედ ისინი იყვნენ, მამა რომ წაიყვანეს მამამ.

ბრბოდან ვიღაცის ყვირილი გაიწია, ყურად ხრინწიანი, — ტალღა ნაპირს მიეწარცხა და უკან გაბრუნდა. ახ, რა საშინლად უცემდა გულს ეწინიერს, როგორ ეწადა, მისი სიმაძავე ბრბოს გადასებოდა და მისი გადაწყვეტილება განემტკიცებინა! და როცა ბრბო, თითქოს დაქრილი ხარიათ, კვლავ შეტევაზე გადავიდა, აბურჯავდნენ ხიშტების რიგმა უკან დაახევინა მას. ნაკადი ირღვეოდა. უწყრივოდ იფანტებოდა. ადამიანები აქეთ-იქით ვარბოდნენ და პოლიციის უვადებოდნენ ხელში. მათ, ვითარცა დაზურჯავდნენ, ბრბოს ველი მიატოვეს, მათ ბრბოლა წააგეს. ისინი კედელს ველარ გადალახავდნენ.

თითქოს მამის ექსტი იმეორებოდა, ეწინიერ ოფლიანი შუბლი მოიწმინდა. მამა არ უნდა დამარცხდებოდა... უცებ მისი მუხრა მისაღებში დაიკვდილულ სურათზე შეჩერდა. მამაცი ჯარისკაცები, ყალბე შემდგარი ცენები, დოლი... აი, რა სკირდებოდა მათ — მხოლოდ და მხოლოდ დოლი... „მებრძობი, არა?“

— არა, მამა, არ შემიძლია შეგებრდე! მან დოლს მანამდე შემოჰკრა, ვიდრე ქუჩაში გამივარდებოდა. უბანუნებდა თავის დოლს ჯიხვებს და ამაყად მიიწევა შემეჩხერებულ, მერყევე ბრბოში, სანამ სულ წინ არ გავიდა. იქით, სადაც ელოდა გამარჯვება ან სიკვდილი.

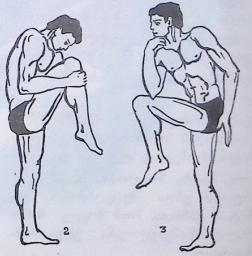
რამდენიმე საათის შემდეგ ცნობისმოყვარეებმა, რომლებიც ტყვიებით დაცხრილული კედლების სანახავად მოვიდნენ, სისხლის ლაქა დაინახეს შუა ქუჩაში, იმ ადგილას, სადაც ტყვიამ გაუხვირტა ვული პატარა მელილე. მაგრამ მალე ვიღაცამ აწმინდა სისხლი. ცნობისმოყვარენი კი, რომლებიც თავიანთი სახლებსკენ მიბაძებდნენ, ფიქროდნენ იმაზე, რომ როცა შუშანები ადამიანებს ხოცავენ, რჩება არა სისხლიანი ლაქები, არამედ ტყვიების ნაკვალევი უფერულ კედლებზე.

სოკოლ უძღვებდა სანჯარს. ვილუხ სარ, კანკაბარას დასასურებელი მუსიკა პ. იანოზავილი.

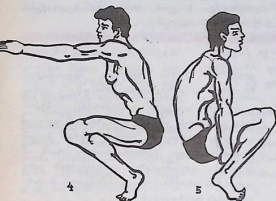
დავნიშვა

საწყისი მდგომარეობა: დადებით სწორად, ტერფები ოდნავ დააშორეთ ერთმანეთს, ხელები ასწიეთ ზევით და ჩაისუნთქეთ, თან ერთდროულად მთელი სხეული დაჰიმეოთ. ამოსუნთქვისას წინ გამოიზინიქეთ ისე, რომ მკლავები იატაკის პარალელურად გქონდეთ, შემდეგ ნელა დაუბრუნდეთ საწყის მდგომარეობას, ჩაისუნთქეთ, ვადაიზინიქეთ უკან და ისევ დაუბრუნდეთ საწყის

კითხვა იმის გვინახოს

მდგომარეობას. ამოსუნთქვისას გადაიხარეთ მარჯვნივ, ჩაისუნთქვისას კვლავ საწყის მდგომარეობას დაუბრუნდით. მოლუნეთ სხეული, ამოსუნთქვისას გადაიხარეთ მარცხნივ. დაუბრუნდით საწყის მდგომარეობას. ვარჯიში გაიმეორეთ 4-ჯერ, შეისვენეთ და მოაღუნეთ სხეული (სურ. 1).

ეს ვარჯიში დილით აფხიზლებს აღმაიანს და მთელი დღის განმავლობაში სიმხნევეს უნარჩუნებს.

მუხლი ნიკაბთან

საწყისი მდგომარეობა იგივე. ჩაისუნთქეთ, ხელის თითები შეაერთეთ და მოკიდეთ მარჯვენა ფეხს მუხლის ქვემოთ, ფეხი ასწიეთ, მოხარეთ და დაადეთ ნიკაბი მუხლს, ამოსუნთქეთ და ამ მდგომარეობაში ხუთი წამი დარჩით. იგივე გაიმეორეთ მეორე ფეხით (სურ. 2).

ილაქი მუხლთან

სწორად დადგით, ჩაისუნთქეთ, ასწიეთ მარჯვენა ფეხი, მოხარეთ და მარცხენა ხელის იდაყვი დაადეთ,

ამოსუნთქეთ. იგივე გაიმეორეთ მარცხენა ფეხით და მარჯვენა ხელით. (სურ. 3).

ეს ვარჯიშები სისარგებლოა კუჭის, ღვიძლის, ნაღვლის ბუშტიასა და ელენთისათვის.

ჩაცუმვა

საწყისი მდგომარეობა იგივე.

ტერფები ოდნავ დააშორეთ ერთმანეთს, ჩაისუნთქეთ და თითის წვერებზე აიწიეთ, ზურგი გამართეთ, ეცადეთ ისე დაჯდეთ, რომ ქუსლებით იატაკს არ შეეხოთ, ხელები წაიღეთ წინმკლაფში იატაკის პარალელურად, ამოსუნთქეთ. აღდგომის დროს ჩაისუნთქეთ და ფეხის წვერებზე იდგით. ამოსუნთქვისას ქუსლები დაჭიმეთ და იატაკს დაიხიეთ. (სურ. 4). ვარჯიში 4-ჯერ გაიმეორეთ.

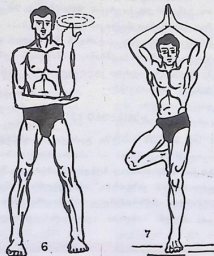
ეს ვარჯიში სისარგებლოა წვიგებისა და კოჭებისათვის.

წონასწორობის ვარჯიში

დადგით, მუხლები მოხარეთ, ხელის მტევნები მუხლის ქვეშ შეაერთეთ, ნელა ასწიეთ ფეხები, ფეხების იატაკზე დაშვებამდე მუხლები გამართეთ, დააყვანეთ ამ მდგომარეობაში ოთხი წამი, მოაღუნდით და დაისვენეთ. (სურ. 5).

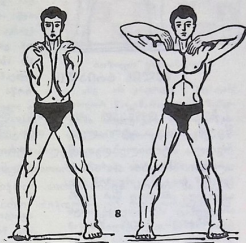
მაჯისა და ბარფანის ტრიალი

სწორად დადგით. მარჯვენა ხელის იდაყვი დაადეთ მარცხენა ხე-

ლისგულს და მარჯვენა ხელის მტევანი ატრიალეთ ირგვლივ, ხუთჯერ მარჯვნივ, ხუთჯერ მარცხნივ. მარცხენა ხელის იდაყვი დაადეთ მარჯვენა ხელისგულს და ატრიალეთ ირგვლივ ჯერ მარჯვნივ, შემდეგ მარცხნივ.

დადგით მარცხენა ფეხზე, მარჯვენა ფეხი წამოსწიეთ წინ. ასწიეთ

ოდნავ მაღლა და ფეხის ტერფი ატრიალეთ ირგვლივ, ხუთჯერ მარჯვნივ, ხუთჯერ მარცხნივ. დაიხარეთ წინ, თან ამოსუნთქეთ, გამართვისას კი ჩაისუნთქეთ. იგივე გაიმეორეთ მეორე ფეხით. (სურ. 6).

„წაბო“

დადგით მარჯვენა ფეხზე. მარცხენა ტერფი მარჯვენა მუხლზე შემოიდეთ. მეორე ნელა ასწიეთ და მიიტანეთ სახარდელის არსთან, ჩაისუნთქეთ, დაიცავით წონასწორობა, ამოსუნთქეთ და დაუბრუნდით საწყის მდგომარეობას, იგივე გაიმეორეთ მეორე ფეხით. (სურ. 7).

მხრების ტრიალი

სწორად დადგით. ხელის თითები დაადეთ ლავიწის ძვლებს, ხელის მტევნები და იდაყვები შეაერთეთ. ჩაისუნთქეთ, იდაყვები გაშალეთ და ატრიალეთ, იდაყვების მაღლა აწევისას ჩაისუნთქეთ, ჩამოშვებისას ამოსუნთქეთ (სურ. 8).

განყოფილების
ხელშეკვეთლობის
სპარაუდულო სსრ
დამსახურებული
მწვანონელი
შოთა ინჟინერაძე

ნომომანტიზმი, ასალი სპარაუდულო ტპინაბა

ნომომანტიზმი სათავეს გენალური კასალაქადან იღებს: უყოველი სელა, რომელიც გვამას არ ემსახურება, არის ტემპის დაკარგვა, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ხელა ფიგურას ავითარებს. ეს არაა ჭრკ კიდეც ტპინაბა რანარდ რტტიმ ამოითბის კასალაქის შემოქმედებაში. ამე მიხედვლ, რომ ნაცუელად მაროფის პირინციბის — რაკ შეიძლება ჭკპრა გავავითარო ფიგურები დებიუტში — იგი მიპყვება სხვა პირინციბს: უყოველ მდომარეობაში ვიხელმძღვანელო ეგემით, რომელიც შეეხატევიებს მოცემულ პოზიციას“.

ახლა, ამასთან დაკავშირებით, გავცემოთ თანმედროვეობის ერთ-ერთი უნიჭიერების მოქმადრკის ვაკი კასაროვის პარტიას, რომელიც ნათამაშე-თა საზონანშორისი ტურნირაზე.

შინაბანი ხილმული ბანათიშაული შემოქმედება

ლპინის პაიკის
დაბიბტი

პან დერ პილი
(დელისტი. პოლანდი)

კასპაროვი
(დელისტი. სსრკ)

მოხეცო, 1982 წელი.

1. ძე მინ 2. კენ მეა 8. ქა ცე 4. ძე ლხე

„შხდრის მდომარეობა ცენტრში არამდგრადი და შავები იმუდუბული არიან ტიონ აქტიური ვაგრძელება. ახლა, ცხალი, არ ვარტა 5. ხმ ლქნ-ნამო. თავისთვალ იხადება 5. ლქ1. ვალიარტ, რომ ვან დერ ვილის სელამ განაცვიფრა“:

5. კქ17
„შავი ფიგურები მოქმედებენ ინტრაგულად, მაგრამ თიერებისა მიიღებს გონივრული ზომები და ახლა მზად არიან განდევნონ გამომხატარი მხედარი. ნორმალური ვაგრძელებისას 5. ... ძე 6. მქ მქ 7. ცე ენტრას მტეტიკ ეთისება, ამიტომ 7—ნმ ვარდევია აუცილებელია“.

5. ... ძე 8. მქ1
„შესანთავია! ნათამაშევა ინციტაბების მოსაოვებლად“.

6. ... ლან
„სულ ერთია, პოლის და პოლის ლაზირი თავის ადვილს დაუბრუნდება, ხოლო ცე პაიკის ცე-ზე ვადავლებს ხელსაყრელია. აქ ის ადვლს არმოცებს მხედარს, ვარტა ათის, სუსტდება ძმ ურის აპილა. რაკ მთავარია, 6. ... მქ 7. ცე-ის შემთხვევაში თიერებისათვის ენციტაბები გლავა და ვარკვეული იქნება“.

7. ცე მქ 8. ძე ძე 9. მან
„ესხალი, ეს ვაცულა თიერებისათვის არახელსაყრელია. ძმ პაიკი სუსტია, მაგრამ ძალზე დღვია განსხვავება განვიარებება“ (კასპაროვი უნდა გულისხმობდეს 8. ძე ქქ6 ვაგრძელებას).

7. ცე მქ 8. ძე ძე 9. მან
„ესხალი, ეს ვაცულა თიერებისათვის არახელსაყრელია. ძმ პაიკი სუსტია, მაგრამ ძალზე დღვია განსხვავება განვიარებება“ (კასპაროვი უნდა გულისხმობდეს 8. ძე ქქ6 ვაგრძელებას).

9. ... ძე 10. ძე ძე 11. მქ ლმ
„ამოვალ, შველა ლაზირება ძმ—ან მარშრუტით სამი სელა ვაკეთო და ადვლზე დაბრუნდ. მაგრამ ცქ კუმ ახევე სამი სელა ვაკეთო. შექმნილი პოზიცია დახლოებით თანაბარია, თუმცა უნდა ვალარკო, რომ თიერების წაშენს რამენდამდე შეეძლება. მათი გეგმა: კმ, მქ და ასე შედგენ. შავები უპასუხებენ 0—0, ძეწ, ქქ, ძე. როივე მხარე, დაკარგა რა ტე-

მა, თანდთან უახლოვდება ერთმანეთს შესახებლად. პოლანდილი ოსტატის პარტული სვლები საქმოდ ვამარული იყო, მაგრამ ახლა ის იწყებს უცნაურ თამაშს“.

12. მქ 0—18. მქ ძეწ. საქმოდ არახასიათიონ ურთიერთგომა: ეტლი — მეფე-14. გ4

„თიერები აპირებენ შეაფირონ მოწინააღმდეგე მეთის ფლანგზე კქმ, 0—0 შემდგომ — გწ. მანდამანდანი დიდი სივრცე შავებს მართლაც არა აქვთ, ხოლო მათი მხედრების ტრაექტორია იკვირება ყველაზე მოსახერხებელ ადვლს (ძ7 უქრა). ორმოცე წუთის განმავლობაში ვერ შევძელი სწორი სვლის პოვნა, თუმცა მთელი ამ ხნის მანძილზე თავს ვინუგეშებდი იმით, რომ ქაქერობით შავებს არც ერთი ვადავლებების ცუდი არსებობა გაუეთიბიათ“.

14. ... მქ 15. მქ 6გ
„იმავე აგრესიული პოლიტიკის ვაგრძელება. მაგრამ არც შავები აპირებენ ადვილზე დგობას. თიერების ძმ პუნქტი სუსტია (ვაგვიხენო 6. ... ლქ6), რაკ ნათელი ვახებნა ორ-სამ სელაში“.

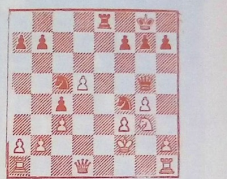
15. ... ძე 16. მქ 6მ მან
„შავებს უკვე იდეალური თამაში აქვთ, რაზეც სულ ახლახანს მათ ოცენება უკ არ შეეძლო. 17. მქ-ზე უკვე არის 17. ... ქქ6 8. ქქ6 ლქმ. მუქარა 19. ... მქ 4 და მუქების სტილია, მაგრამ მისი წყვირებისა, მე გმონ, დღისტატის თვისებ კი ძნელია“.

17. მქ 17. ძე 18. ქქ 17 მქ 17. ძე 18. მქ 17

თიერუჭოვან კუთა გაცვლას კასაროვი უშენიშნულ ტრეპებს. ზოგადი მოსაზრებო (ენტრალური პაიკების განლაგება), ეს ვაცულა თიერებისათვის ხელსაყრელიც კი უნდა იყოს. მაგრამ ძმ უქრა ვამოიზოვა თავის უნასესულ მეურვეს. თუმცა მტად ძნელია ძმ უქრაში რეალური, სხადისწერი სისუსტე ამოიკრი.

19. ... ძე 11
კასპაროვი ახ სვლას ერთობლის ნიშნად უტყვას. „თიერი მხედრები დამანად დგანან, მაგრამ შავები — ვაცილებით იფექტიურად. ძმ პუნქტი დაპურობითაა, მუქარა მქმ. 20.

ქქ6-ზე შესახებლელია 20. ... ლქ6 21. 3×ძ6 მქ 22. მუგმ მქ 23. მქმ მქ6 მქ 24. 2×ძ6 ძე 25.“

პოზიცია ვარიანტიდან

„მე არ ვიცილო, ზუსტად რაგორ წარმოებოდა შედეგობი მოვლენები, მაგრამ მჭამ-ბა, რომ თიერების საქმე უიმელოა“.

ერთხელ ლსკერს დიდი იმედის მომცემი ოსტატის შესახებ ასეთი რამ უთქვამს: ტაქტიკური სტრატეგიული და ტაქტიკური ნიჭის მთლენად, მასში მაინც არ არის სხვათაღირი უნაბუნია, რომელიც სპორია შესახებ დელი რთული ოპერაციის კონტურების მიხედვითობა წარმოდღვინდა“.

ეს ვარიანტი, რომელიც კულისხმობს დარჩა, ან პარტიის ვარიანტია, რომელიც განაპიბა შემდგომი მსვლელობა და ბრძოლის ბედი. ძმ უკვე რეალური, ხელშესახებს სისუსტეა. ოცენება მატერიალურბოლშია 20. მქ 6მ 21. მუგმ ქქ/ 22. გქ 6მ

„სხავარუდებელია, რომ დერ ვილს მომხდებელი ქქ/ 28. ლქ 29. 24. ლქმ, მაგრამ აუვან ცენტრბისკენ აქ ხავლებელი რილია: 23. ლქმ გქ 18. ლქმ ლქმ და ყველაფერი მოაგრდება“.

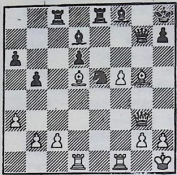
თიერები დანებდენენ. თემდელ პარტია ვათამაშეს თბილისის პირინტო და მოსწვდელთა სხახალეთა ჩატარებულ ერთდროული თამაშის ხენაშუ 1983 წლის მარტში. თიერბითაა მესამეპარტიისანი, 8 წლის სივის ბაბატკე (67-ზე სკოლა, 1-ლი კლასი).

სიცილური ღაცხა

1. ძე ცე 2. მქ ძე 3. ძე ძე 4. 8×ძ4 მქ 5. მქ ცე 6. კქმ 27. კქმ ლქ 7. 8—0 ძე 9.

შეშვილაშვილი

ლმ 0-0 10. f4 b5 11. ქ3
 ბ7 12. e5 de 13. fe f6d7 14.
 j x ბ7 ლ x ბ7 15. ქ4 ზ6 16.
 x c ლ x c6 17. g a c1 ქ4 18.
 ეფ მ6 19. ა8 ბ4 20. ლმ 2
 (30. ლc1 2 a8) ქ6 21. მ6მ1
 მ x ბ2 22. ბ2 ბ4 23. ეგმ
 (სხადო, ფორმის ერთადერთი
 შანი მფევე შეტანაა, რა-
 ხაც ნორი მოადრეკე გამოგო-
 ნობობი, გონებაშვილურად
 წარმოიგებს) მფხ 24. ლf1
 ეგმ 25. ქმ1 (დაწყო!) ეგმ
 26. მგ51 (საყურადღებოა 26.
 ლ x f7 ან 26. მ6) ედფ 27.
 ლ x f71 (საყურადღებოა 27.
 მ x f7) მ6 (27. ... ლc8!) 28.
 g x e8! ქ e8 29. ქ x გ71
 ე x გ7 30. ლ x f8 ეგმ 31.
 მ7 x + (შაშაი).

თილორბი

ლმ1 მ6-11 ნორბი გამოგვე-
 ნეშობის: 1. ე x d6! ან. 1.
 ე x e6!

სწორი პასუხები გამოგვე-
 ნეს: პაატა ზღიაშვილი (ზეს-
 ტაფი), თენგი შონია (ბი-
 ვინთა), გიო თათრავაძე (გო-
 რის რ., ქვაბურელი), ირინე
 ქლიბაძე (ქუთაისი), ეკა და
 კახა მიქაბერიძე (სამტრედია),
 მალხაზ აბულაძე (აბასთუმანი),
 თეიმურაზ ბატიაშვილი (ლაგო-
 დეხი), კეთევან ღარიბაშვილი
 (გურჯაანის რ., ვახსუნბანი),
 მამუკა მანანოვა (ბორჯაბუღი),
 კოტე სურგულაძე, მისხელ ში-
 მშილაშვილი, დათო ხოსრუა-
 შვილი, ნინო და ვიორგე ძარყა-
 ვილიძე, ბექა კატერელიძე,
 კობა ჩაჩანაშვილი, სენია ხა-
 ტაძე, დათო უშიშვილი, აკაი
 იაშვილი, დათო ცქვიტაშვილი
 (თბილისი), კახა ზიგინაშვილი,
 ზურაბ ივრიაშვილი, სალუა
 დაიაშვილი (რუსთავი).

ამოხასხენლად გთავაზობ
 პოეზიას, რომელიც გათამაშდა
 თბილისის პირნარისა და მოს-
 წაველით სახალხო გამართულ
 თეატრ ტურნირში 1988
 წლის მარტო. 10 წლის შესაქმ
 თანრიგისაა რუსულად თოლო-
 რიანე განაგრძელება მშვენიერი
 საშაშაო კომბინაცია.

ამ პოეზიისათვის (იხ. ლიკა-
 რამა) მან წინა სვლით შესწი-
 რა მხდარი (24. მ6 x გ7!) და
 ახლა კიდევ ერთი მახვილგო-
 ნიერული სვლით აღწეს გა-
 მარჯვებას.

ველით თქვენ პასუხს.
 „პირნარის“ 1988 წლის მე-8
 ნომერში გამოქვეყნებული პო-
 ლიციის გადაწყვეტა: 1. ...

პასუხა

- რა არის კუნძული?
- წყლით შემოფარგლული ხმელეთი.
- კეთილი, ნახევარკუნძული რადა?
- კუნძულის ნახევარი.
- აბა, მიზნარი, რა ფორმისაა დედამიწა?
- მრგვალი, პატრონო მასწავლებელი.
- ხაიდან ვიცი?
- გლობუსიდან.

პასუხა

- სკოლაში წახვლის წინ ხელებს არ ვიბან.
- რატომ?
- რა საბიროა, მე ხომ გაკეთილხე ხელს არასო-
 დებს არ ვწვი.
- დღეს კინოში რატომ არ იყავი?
- დრო არ მქონდა, მაშინ ვეპარებოდი ჩემი საშო-
 ნაო დადალების შესრულებაში.

გერმანულიდან თარგმნა შ. აშირასხაშვილმა.

- 5. ფავენიშვილი — ვზრუნავთ ჩვენს ნორი
 ცვლაზე (ნარკვევი)
- 6. ტაბალა — უბეჭო ჩავარდნილი ნაკვერცხლივით
 (მითხრობა) 2
- პიონერი ყოველთვის და ყველაფე-
 რში საბავალითო უნდა იყოს (წე-
 რილები) 8
- ბ. ნოწაფ — ამოცანა (მოთხრობა) 10
- დ. გოზალიშვილი — შენ, მყინვარწვერო მალალო
 (წერილი) 11
- ქ. ვიჭარაული — პარტიას, კომპიუტერს ეფსრებო
 მხარს (ლექსი) 14
- ი. აფცაური — ჩემი ოცნება; მწყემსი გიგლია
 (ლექსები) 14
- აისი 14
- ა. გელოვანი — ივავარაკები 17
- ვ. სიღამონიძე — პატარა კახი (წერილი) 18
- ნ. ლონდარიძე — ლამპონები; რატომ დიხსურეს
 რკობმა ქულები (ზღაპრები) 20
- ალ. არაბული — ქალბა რაშვი (წერილი) 22
- ფ. ნაშორა — მელოდო (მოთხრობა) 22
- პათეპათი გავიორკეცს (ვარჯიშები) 28
- საინტერესო სიახლენი 30
- ჯადოსნური სარკე 30
- მხედრონი 31
- უცხოური იუმორი 32
- ცხრაკლიტული 3
- ფოკუსის მიღმა 3

გარეკლის 1-ლი გვერდის მხატვრობა დ. ზარაფიშვილისა.

შთავარი რედაქტორი პაპულია შალვა
 სარედაქციო კოლეგია: შუაზარ აშხაზაძე, ზურაბ გომბაძე,
 ანთაწილი მურგანიძე, დედოფ გვამბაყრაძე, გიორგი ფრეცი-
 შვილი (მხატვარი-რედაქტორი), გიორგი ქლიბაძე, რომანოზ ლა-
 რინაშვილი, ნოდარ შაბაძე, სიმონ შაფრიანი (მ.გ. შიდაია),
 ლინდა შაფრიანი, ზურაბ შაფრიანაშვილი, ზურაბ შუგუ-
 რიძე.

საქართველოს ქ ც-ის გამოცემლობის სტამბა. 880098, ლენ-
 ინის ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი: 880098, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტე-
 ლეფონები: შთავარი რედაქტორის — 98-07-06, 98-81-61, პ. მგ.
 შიდაიას — 98-07-08, 98-58-06, განყოფილებები — 98-07-09, 98-07-01.
 გადაცემა საყოფად 24. 05. 88 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდად
 28. 07. 88 წ., ქალბინის ფორმატი 60 x 90/16. ფორსურა ნახეჭდა
 ფურცელი 4. საადრესტო-საგამომცემლო თაბახი 5,35, შეჯ. 1409.
 ტირ. 151900. ეგ. უ 99281.

რედაქციის შემოსული მასალის ავტორებს არ უბრუნდებათ.
 თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებათ.

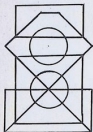
«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского
 Республиканского Совета Всесоюзной пионерской
 организации имени В. И. Ленина для школьников.
 Выходит один раз в месяц на грузинском языке.
 Издательство ЦК КП Грузии, 380098, г. Тбилиси,
 ул. Ленина, 14.
 Адрес редакции: 380098, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14.
 Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии,
 360098, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14.
 Формат 60 x 90/16, учётно-изд. л. 4, усл. п. л. 5,35.
 Тираж 151900 экз. Цена 20 коп.

© „პიონერი“, 1988 წ.

შენახვის ერთი მონიშნო

დახატეთ ეს ფიგურა ფანქარის ერთი მონიშნით ისე, რომ ერთხელ გადღებულ ხაზზე ფანქარი მეორედ აღარ გადატარდეს.

პასუხი № 2-ში ამოცანებზე „სხსნაკლებზე“ კარგსწორად

თბარზულად: 1. ვიხარბაცა; 2. ორჭონიკიძე; 3. „თბილისი“; 10. ოპუნცია; 14. იქნი; 16. სანგარი; 18. გულბონი; 19. რუსთავი; 20. ანანათი; 21. კაღა; 27. ხაჩიანი; 28. იაღბუზი; 29. ლომონოსოვი; 30. კრიტული.

შვეულად: 1. ბლონი; 8. ციკლონი; 4. ბოთლი; 5. ლდონი; 6. გუბე; 8. სეა; 11. კატორა; 12. ქარწყობა; 18. იგოეთა; 19. არდანი; 17. იოლი; 18. განა; 21. კრილოვი; 22. ალიასკა; 23. ბატ; 24. ბროლი; 25. გბია; 26. აზა.

ღილიო შის მოხელას პირველი ცის ბატონიდან გვახარებს და „ტა-ტაის“ ძახილით გვატყვის დიდებს და პატარებს.

3. კანონზღვილი

აქროვან ვდავართ თვითრები. იქით კი დგანან შავები, დავართ თვითა ჩაჩი და შავების ღაშქარს შვევნი. ვიშიშვდე დათვისფერული, ომი გავმართო ფიციული. ზერია დაქვლულ ცისბნთან აქ ჩარისკეცი, აქ — ცხენი.

დაბოლოს, ხელში ჩავიგდე უწერტრესებს ნადვლი: შევიქარა, წამოვივარე შევეების მფერე-სარდლი.

სისხლის წვეთიც არ დადვრილა, თითქმის რომ იჩხვლებს, ის წვეთიც. მაშ რა ღაშქარი შევლია, რა ომი შეინდა ისეთი?

შიელი თავგვიის რისხვია, თავილია, საცარბოთადლება. ის სვედვხილა თავუნს დაბოთაც ვერ ეშალება.

თამსბტბნი

აზა სცადეთ და ამ მოცემულ № 1 ფიგურა მატრიცის ერთი გვერითი დაყვივი 5 ნაწილად

შემდეგ 5 ნაწილები დალაგეთ და მიიღეთ № 2-ის მხვავი ცვლარბატი.

2. რუსბნი

მიხარბუნენ ვუბენი, მიწას კი არ ვუბენი.

თუ თავად მოგვუნება, მოღის და თაშუ გვიუღება, ხან მხიარულად ქაოქაუნის. ხანაც აღბრება ცრამულბად. დაიქარბება უცაოლად, თუ ქარი დაიდებუნება.

მონღომებს ხანაცულად და ზევრა ჭირის დაიწმინთ დღიით დღედ და წლიით ჩამოქვნი ხანთილი. საოცარო ხანიღია — ანათებს და არ იწვის, ჩემს ჭირსა და მწუნბარბებს ჩემწარიად ვანიციღის. მუღამ ჩემი მვეზურბია, ჩემი ზედის მვერავი, ვერც ვერავინ წამბარბებს და ვერც მომწარბებს ვერავინ. სულ ანათებს, ღამეა თუ დღია არის სისხში, მთლიანად რომ ვერავთქო, არ აუღლება მისხალი.

მეფოსებ რომელიმე მაყურბლებისგან იხიბვის საათი, დებს კოლოფში, კოლოფს ხურავს და მანწვე ხსნის. მაყურბლებში ზედკენ, რომ კოლოფი ცარილია. მეფოსებ იბე ზურავს კოლოფს, შემდეგ ხსნას და საათი უკვე თავის ადგილზეა.

ფოსებს საიდუმლოება ის არის, რომ კოლოფს აქვს სამი ნაწილი: შგნითა კოლოფი, ვარბოა კოლოფი და ზუდე. შგნითა კოლოფი ვარბოთზე 1/3-ით მოკლე და 2/3-ით ვიწროა. იბრე კოლოფი მოთავსებულა ზუდეში, რომლისც ერთი გვერდითი კედელი არა აქვს. მეორე გვერდითი კედელზე მომგებულბია ჩხირი. მისი ხიგამ ვარბოა კოლოფის სიგრბის 2/3-ია. როცა კოლოფები ზუდეში მოთავსებება, ვარბოა კოლოფის ხხებრბადან ეს ჩხირი ვადაადაღებებს შგნითა კოლოფს. რომლის ნაწილი საათითურთ ვარბოა კოლოფის ქვეშ მომცევა, რის გამოც მაყურბლები შგნითის მშობლად ცარიელ ნაწილს ხედკენ. მაყურბლებისგან შეუმწუნებლად კოლოფი 180°-ით შეატრბილედ და ზუდეში ჩაღედ. ჩხირი შგნითა კოლოფს პარკამულედ მღომბარბობის დაბურბუნებს და საათი კვლავ გამობრბდება.

ხახბა პ. ზამბარბონის მიწლი კიწო

ნატოკოშვიტი. ნიკა სირაძე, 7 წელი.

კონსტრუქციები

კონსტრუქციები

მასონადანი
ბავშვების
შემოქმედების
პალატაზე

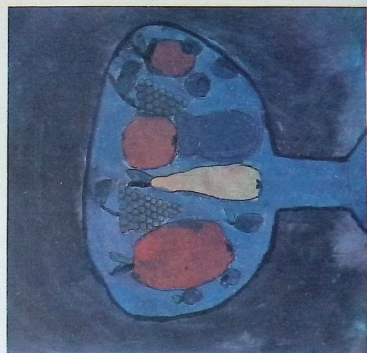
კეკელიძე. სიმბოლური ნიღბი 14 წელი.

გვირილაძე. ნათი ურუგაძე, 11 წელი.

გ.ტ.კ.შვიტი. კახა ორბელიანი, 13 წელი.

ვაჯაშვილი. თაყნის ფიტანაძე, 11 წელი.

ნატოკოშვიტი. მანა კოხტაშვილი, 14 წელი.